

fuzinadi

Leto XXVIII

Ravne na Koroškem, marec 1991

Št. 3

Preživeti s skupnimi močmi

Proizvodnja jekla je bila poce-ni menda samo na začetku no-vega veka, ko je hitri potok gnal repača, les za oglje je rasel v bližnjem gozdu, železovo rudo pa so kopali nedaleč od fužin. Zdaj je črna metalurgija že davno draga zaradi drage ener-gije, vložka in transporta. V Slo-veniji je dodatno draga zato, ker so v težavah rudniki, elek-trarne, težka in lahka industrija, gradbeniki, kmetje – kdo sploh ni? Novo nastajajoča država po-trebuje denar na vseh koncih in ga bo zmeraj bolj. Zbere ga lahko samo z višjimi davki in cenami. A ker ima državna stre-ha veliko lukenj, ena podraži-tev začasno zamaši ene, nato pa tem huje zamaka pri dru-

gih.

Celo hudo je ulilo letos po nas z veliko podražitvijo elek-trike in z davki. Trg se nam je doma še naprej osipal, v tuji-ni smo bili vedno manj konku-renčni in bilanca je pregnala zadnje dvome.

Ker nam je proizvodnja v drugem polletju lani padala iz meseca v mesec in so se skupni rezultati v primerjavi z letom 1989 skrčili za četrtno, je mogla biti končna posledica samo izguba. Ko pa so se v prvih dveh mesecih letos nadaljevali isti trendi in je po-stalo konec februarja jasno, da bo tudi 1. kvartal 1991 slab, ni bilo več drugega izho-da, kakor da je Delavski svet

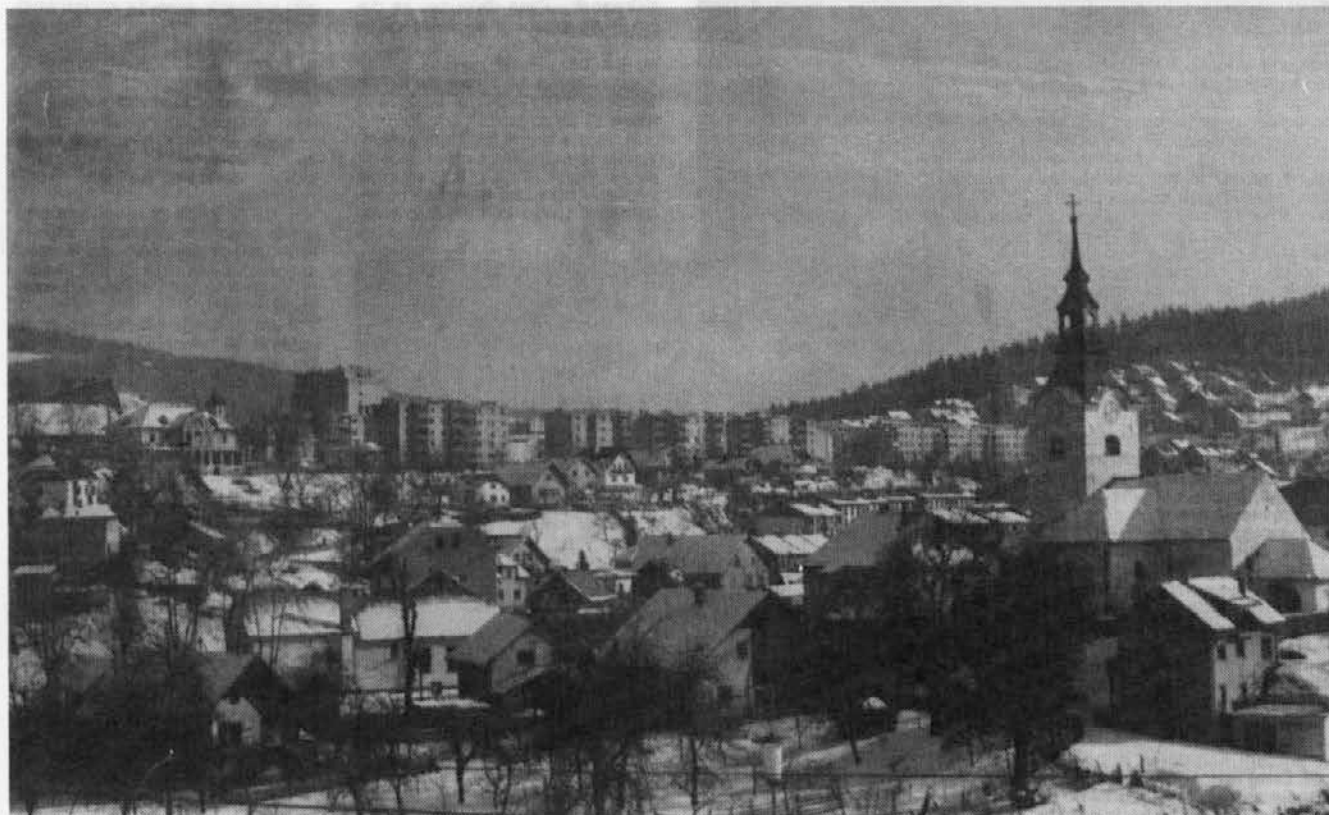
Železarne Ravne 7.3.1991 sprejel sklep o podpisu Po-godbe o prenosu družbene-ga kapitala ali po domače – o poddržavljenju železarne.

Ob tem si nihče ni delal ut-var, da ima Republika Slove-nija čarobno palico za reše-vanje naših težav ali vrečo z milijardami. Pač pa nam more v tem najbolj kritičnem času pomagati z različnimi olajšava-mi, s poroštvi, z omogoča-njem potrebne dokapitaliza-cije pa s sodelovanjem pri iz-vajanju socialnega progra-ma.

Cena za preživetje ne bo nizka in tako veliki, kot smo bili, ne bomo več. Tudi tako močočni ne. Toda če bomo

zmogli pravo voljo za temelji-to čiščenje proizvodnih pro-gramov, imamo vendarle re-alno upanje, da manjši, a čvr-stejši, s skupnimi močmi pre-živimo najbolj kritični čas ter zastavimo razvoj na najbolj obetavnih delih metalurgije, mehanske obdelave in stroje-gradnje.

Čeprav črna metalurgija danes v Sloveniji ni zelo pri-ljubljena, pa bodo tržne us-pehe ter s tem postopno vra-čanje ugleda naše stare firme znali ceniti tudi zadrti na-sprotniki železarstva. Le volje ne smemo izgubiti in pošteno se moramo potruditi, da bo-mo take uspehe tudi dosegli.

OBRAVNAVA ZAHTEVKOV ZA VARSTVO PRAVIC ZOPER SKLEPE O RAZPOREDITVI NA DELOVNA MESTA IN V PLAČILNI RAZRED

Konec oktobra in v prvih dneh novembra lani so vsi delavci prešli sklepe o razporeditvi na delovna mesta in v plačilne razrede s pravnim podukom o 15-dnevem pritožbenem roku. Na sklepe so se pojavile v vseh okoljih reakcije. V začetku niso bile močne predvsem zato, ker delavci niso poznali primerjalnih ocen. V tem času je potekala sindikalna in stavkovna aktivnost za splošno povišanje osebnih dohodkov; zato je bilo v prvih dneh pritožb malo, pozneje pa vse več. Ob tem so se seveda pojavljale oblike skupinskega nestrinjanja po obratih.

To se je odrazilo zlasti v znani prekinitvi dela v začetku novembra. Delavski svet pa je 7. 11. 1990 zavrnil tudi eno od zahtev stavkovnega odbora, na katero je sicer pristal predsednik poslovodnega odbora, da naj bi uveljavitev novega plačilnega sistema zamrznil za dva meseca. Tudi ni sprejel predloga o ustanovitvi revizijske komisije na ravni podjetja. Sprejel pa je sklep o podaljšanju pritožbenega roka na 15 dni od dneva prejema plače po novem, s tem da v enotah vodilni delavci skupaj s službo in z vednostjo delavcev poskušajo najti soglasne rešitve. Takrat je bilo tudi nedvoumno rečeno, da razporeditve v plačilne razrede ni taka skrivnost, kot je bilo dotakratno tolmačenje, kar je v začetni fazi ocenjevanja bil tudi eden glavnih vzrokov za nekatere poznejše nesporazume.

Pristop k tej fazi »uskajevanja«, kot so ga na splošno poimenovali, je bil v posameznih okoljih zelo različen. Šele takrat je bil po večini vključen v ocenjevanje tudi srednji, ponekod celo nižji vodstveni kader. V tem času so povišali okrog 170 ocen – plačilnih razredov – in izdali nove, spremenjene sklepe! Tako za to spreminjanje kot za poznejše spreminjanje na odboru za varstvo pravic delavcev velja, da so bile vse spremembe samo za en plačilni razred. Tudi zoper spremenjene ocene so se nekateri delavci pritožili, vendar je bilo takih primerov samo deset. Prišlo je tudi do malenkostnega števila zmanjšanja plačilnih razredov glede na že prvotno priznane, kar pa se v pritožbenem roku ne bi smelo zgoditi in je odbor te sklepe pozneje tudi razveljavil. Da to mesečno usklajevanje ni bilo kvalitetno niti uspešno, dokazuje dejstvo, da se je do 6. 12. 1990, ko je potekel podaljšani rok za pritožbe, pritožilo 751 delavcev. Bilo je nekaj skupinskih, sicer pa po večini individualne pritožbe. Pozneje so jih mnogi umaknili in jih je tako odbor dejansko obravnaval 474. Ni obravnaval nekaj primerov pritožb delavcev, ki so v tem času odšli v pokoj, ker je menil, da to na njihov položaj ne more vplivati. Razlogi za umik pritožb so bili zlasti v tem, da so vodstva enot in strokovna služba tudi v fazi poteka javnih obravnjav pred odborom korigirala ocene nekaterim delavcem in so se ti s tem strinjali. Odbor je to toleriral, čeprav bi dejansko morali v tej fazi dati kvečjemu spremenjena mnenja, na podlagi katerih bi odbor odločil. Drug razlog je bil psihološke in socialne narave. Razširile so se namreč govorice, da bodo pritoži-

telji prvi na seznamu odvečnih delavcev, kar pa seveda ni bilo osnovano. Tudi zaradi tega, ker so se med pritožitelji pojavljale prav vse strukture delavcev; za umik pritožb pa so bili seveda tudi drugi razlogi.

Zaradi urejanja evidenc, podatkov in nekaterih drugih razlogov je odbor začel pritožbe obravnavati šele zadnje dni decembra 1990. Bilo je skupno 18 obravnjav. Večina pritožiteljev se je obravnava udeležila. Odbor je zahteval, da na obravnava sodelujejo tisti, ki so ocenjevali ali so imeli pri tem odločujoč vpliv. Razen redkih izjem pa se je nato na obravnava pojavila srednja ali nižja vodstvena struktura, ki je trdila, da v postopkih ni sodelovala ali pa je sodelovala samo delno, samo v končni fazi in podobno. Iz nekaterih okolij, sicer redkih, ni bilo na obravnava nikogar od vodstvenih delavcev. Detajlna analiza izjav teh vodstvenih delavcev bi dala zanimivo, ali, če uporabimo boljši izraz, rahlo žalostno sliko razmer in odnosov v nekaterih delih železarn.

Različna – torej drugačna mnenja teh struktur vodstvenih delavcev so tudi glavni razlog, da je odbor povišal plačilni razred 127. Če bi bil ves postopek ocenjevanja in usklajevanja drugače izveden, bi bilo logično, da bi vsi ali vsaj večina vodstvenih delavcev za ocenami trdno stala.

Ker je odbor reševal individualne pritožbe, ne pa problemov služb, skupin ali podobno, je bil seveda zelo omejen. Mnoga sporna vprašanja bi lahko celovito rešile le revizijske komisije na osnovi strokovnih primerjav. Bile so tudi situacije, ko je bila odboru posredovana skupna pritožba, nato pa jo je večina umaknila, ostal pa je samo eden ali dva pritožitelja. V takem primeru bi parcialna pozitivna rešitev zahtevka za posameznika pomenila porušitev razmerij in konflikte znotraj skupin ali služb. Zaradi omenjenih in še drugih razlogov obstaja verjetnost določenih spodsrljav, čeprav se je odbor trudil, da bi jih bilo čim manj. Iz zapisnikov je

razvidno, da je bilo le sorazmerno malo odločitev sprejetih soglasno. Vsa glasovanja je odbor izvedel brez prisotnosti pritožiteljev, vodstvenih delavcev, praviloma tudi sindikalnih funkcionarjev. Ti so se v približno 2/3 primerih kar pozitivno vključili. Problem pa je, da nekateri ne razlikujejo med sindikalno, strokovno in osebnim vlogo.

Ob koncu obravnave je odbor 22. 2. 1991 napravil rezime dela, oceno sistema ter njegove uveljavitve, ki jo posreduje delavskemu svetu, ki je Pravitnik o plačah sprejel ter je pristojen za njegove spremembe.

Pripombe in predlogi za spremembo plačilnega sistema

Odbor za varstvo pravic delavcev na podlagi ugotovitev, ki izhajajo iz reševanja individualnih pritožb delavcev zoper sklepe o razporeditvi na delovna mesta in v plačilni razred predlaga delavskemu svetu, ki je zadolžni strokovno službo, naj čimprej preuči v nadaljevanju navedene pripombe in predloge ter pripravi predlog sprememb Pravitnika o plačah. Odbor namreč meni, da so utemeljeni razlogi za določene spremembe plačilnega sistema.

Služba naj analizira tudi morebitne druge učinke novega plačilnega sistema, spremenjena razmerja med določenimi strukturami delavcev, torej zadeve in vprašanja, s katerimi se odbor pri obravnavi individualnih pritožb objektivno ni mogel srečati. Za vsako utemeljeno spremembo pa je potrebna celovita slika.

Odbor ugotavlja in predlaga:

- da z novim sistemom ni bil dosežen osnovni cilj – večja motiviranost večine delavcev za delo, in da smo v mnogih primerih dosegli nasprotni učinek; delavci so bili ob uvedbi novega plačilnega sistema zavedeni, da bo ob takratnem povečanju plač le-ta vsem zvišana;

- da je osnovni problem v dejstvu, da temelji novi sistem na preslikavi starih SOD, ki so v mnogih primerih odražale neko staro, neustrezno stanje in ki jih niso sme-

li spreminjati glede na direktivo in slabo tolmačenje in ker se je večina zanašala na novi izvirni in stimulativni plačilni sistem;

- da kljub izotnemu plačilnemu sistemu pristop pri ocenjevanju v vseh enotah ni bil enak, ne glede na filozofijo o samostojnosti enot oz. sedanjih podjetij, saj neenotne ocenitve, kadar gre za enako delo in enako uspešnost delavcev v različnih delih železarn, delujejo zelo destimulativno. Opozarjamo tudi na posledice uvedbe različnih nivojev hierarhije, ki so jo v posameznih enotah uvedli;

- da je nujno treba spremeniti sistem v tistih delih, kjer smo brez predhodne analize posledic združevali več skupin. Tipičen primer združitve 7., 8. in 9. skupine, pa tudi nekaterih drugih, ko smo enako ocenili vse delavce obračunov, knjigovodje, računovodje, administratorje ipd., in to ne upoštevaje različnih nivojev zahtevane izobrazbe in močno različna dela (podroben pregled naj pripravijo strokovna služba);

- da je nujno potrebno vpeljati nove in spremenjene gradacije (ali druge izvirne rešitve) pri delovodjih, upoštevati specifično delovodskega dela glede na naravo delovnega procesa v različnih sredinah, saj niso vsi delovodje z enakim nazivom niti približno enaki in jih ne gre istovetiti; delovodja ne sme zaslužiti manj od delavca, ki mu je nadrejen. Drugačne gradacije oz. oblike diferenciacije so potrebne tudi pri nekaterih drugih skupinah delavcev, kot so tehnologi, administratorji, skladiščniki ipd.;

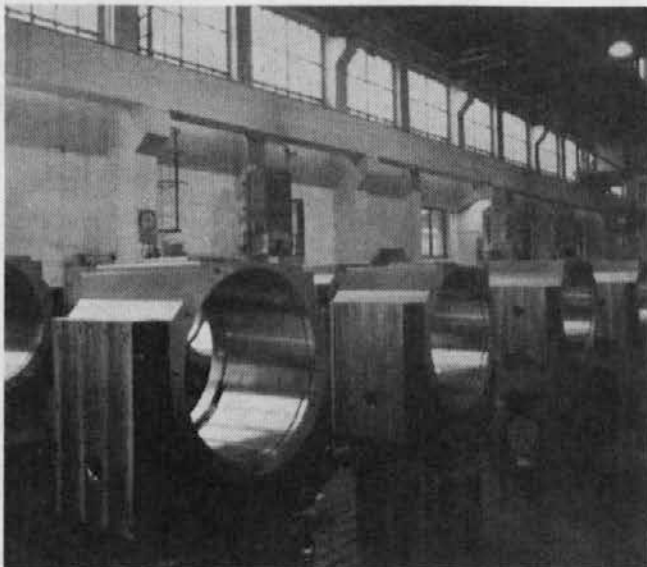
- da je treba ponovno preveriti spremenjeno pojmovanje – nazive delovnih mest, ki v mnogih primerih spravlja na isti imenovalec zelo različna dela oz. gre za druge zadeve, torej za isto delo. Primer: skladiščnik – glavni skladiščnik, vodje kontrol – kontrolorji, ekonomski tehnik – strokovni delavci ipd.;

- da je treba naziv delovodij za kontrole uvesti povsod tam, kjer to dejansko so, npr. skupinovodje;

- da je treba preveriti pobudo glede drgačnih gradacij – števila točk pri proizvodnih delih med skupinami 2/4, 2/5 in 2/6, s tem da ostane skupno število točk nespremenjeno;

- da je treba plačilne razrede razširiti ali preoblikovati tako, da bo eden od osnovnih ciljev sistema, ki je v bistvu zelo pozitiven – to je napredovanje – tudi v praksi mogoč. Zaradi splošnega trenda uvrščanja delavcev čim višje ob uveljavitvi sistema je možnost napredovanja vsaj v večini določenih sredin samo še teoretična (to naj pokaže analiza službe);

- da je treba spremeniti tudi določila o priznavanju posebnih pogojev dela, ki nekaterim delavcem po novem sistemu ne pripadajo več (nekateri vodje npr. v SGV, tehnologi, delavci na večjih strojih v mehanski predelavi ipd.);
- da bo šele po določenih korekturah sistema možno bolj izpostaviti tudi element subjektivnega ocenjevanja človeka – delavca ob jasnejši izraženi usmeritvenih kriterijih za ocenjevanje.

IZ DELA SINDIKATA

Dogovoriti pravila

V svobodnem sindikatu železarnar je zdaj čas razprav o dveh njegovih temeljnih dokumentih: o podjetniški kolektivni pogodbi in o pravilih delovanja sindikata v koncernu.

Funkcionarji so dobili predloge tekstov na februarjski seji, ki pa ni bila sklicana zgolj zaradi organizacijskih sprememb, ampak tudi zaradi zapletov pri zagotavljanju januarne plače in slabega likvidnostnega položaja v železarni. Gost na seji je bil mag. Ivan Ažnoh.

PODJETNIŠKA KOLEKTIVNA POGODBA – ZA PRAVICE VSEH ČLANOV

Podjetniška kolektivna pogodba za Železarno Ravne izhaja iz zakona o podjetjih, o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja in o delovnih razmerjih ter iz splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo in iz panožne pogodbe, ki sta obe že podpisani. Kot je povedal podpredsednik svobodnega sindikata v železarni Franjo Kocen, v tej pogodbi ne bodo opredeljene le pravice, ki jih bo delodajalec (direktor koncerna) dopustil sindikatu kot organizaciji, ampak bodo dorečene pravice za vse delavce, vključene v sindikat. Po predlogu svobodnega sindikata v železarni naj bi bilo teh pravic v podjetniški pogodbi celo več kot v kolektivni oz. vsaj toliko, kot si jih je Železarna Ravne zaradi svojega položaja v preteklosti že uspela priboriti več od drugih in so sprejete v naših internih aktih. Tako sindikat v pogodbi predlaga več dopusta, več plačanih odsotnosti, večje plačilo za popoldansko delo, višje jubilejne nagrade in odpravnine in solidarnostne pomoči.

Zase in za dobro delavcev pa si želi uzakoniti pravico, da bi poleg delodajalca dajal soglasja v naslednjih primerih:

- ko sklepa delavec delovno razmerje brez oglasa
- ko je delavec premeščen na drugo delo
- ko komu preneha delovno razmerje
- pri odločanju o uvedbi deljenega ali premakljivega delovnega časa
- pri uvajanju nočnega dela žensk
- za nadurno delo v večjem obsegu
- pri odločitvah, pri katerih se pravice oz. ugodnosti delavcev zmanjšujejo.

Obveščen želi biti o:

- oglašanih prostih delih
- ko hoče prekiniti delovno razmerje kdo izmed deficitarnega kadra, v katerega je koncern vlagal zaradi manjkajočega znanja (konkurenčna klavzula)
- vrnitvi delavca, za katerega so potrebe
- ugotovitvah strokovne komisije za nezgode
- vseh odločitvah delodajalca, ki vplivajo na položaj delavcev, če to ni v nasprotju z zakonom
- o napredovanju v višji plačilni razred brez ustrezne izobrazbe.

Sodelovati želi:

- pri izbiri med kandidati za delovno mesto
- v komisiji, ki preverja upravičenost odklonitve dela
- pri analizi vzrokov nezgod, ko lahko zahteva dodatne analize in predlaga ugotavljanje kazenske odgovornosti

– pri ponovnih ocenitvah pogojev dela.

PRAVILA – ZA PRAVICE ORGANIZACIJE

Drugi dokument, o katerem so februarja razpravljali v svobodnem sindikatu železarnar in ga nato predložili delodajalcu, pa so pravila sindikata. Določajo organiziranost in delovanje sindikata kovinske in elektroindustrije v železarni.

Po predlogu bi bilo na ravni koncerna sindikalno telo, imenovano **koncern sindikata**, po podjetjih pa **sindikati podjetij**. Koncern sindikata ima naslednje organe: predsedstvo (v njem so predsedniki vseh sindikatov podjetij), šestčlanski upravni odbor (izmed članov predsedstva) ter nadzorni odbor. Sindikat v podjetju pa bi imel občni zbor, izvršni odbor, sindikalne skupine in nadzorni odbor. Koncern sindikata vodi profesionalni predsednik, sindikat podjetja pa predsednik izvršnega odbora, sestavljenega iz sindikalnih aktivistov (ti vodijo sindikalne skupine). Predvideno je, da bi imel sindikat poleg profesionalnega predsednika še najmanj 18 sindi-

karnih zaupnikov, ti pa najmanj dve plačani uri letno za vsakega člana podjetja, vendar ne manj kot 180 ur letno. Predsednik koncerna sindikata bi prejemal plačo, ustrezno najbolj zahtevnim strokovnim delom, zaupnik pa plačo, kot jo je prejel pred prevzemanjem funkcije (v dogovoru z generalnim direktorjem bi bile možne nagrade). Sindikalnih zaupnikov po predlogu še najmanj dve leti po preteku funkcije ne bi bilo možno uvrstiti med presežne delavce ali na listo čakajočih na delo niti jih ne bi bilo možno premeščati oz. spravljati v manj ugoden položaj.

Toliko na kratko o predlogih obeh dokumentov. Kot ocenjuje vodstvo svobodnega sindikata v železarni, so ti predlogi takšni, da bi sprejeti omogočili optimalno delo sindikalne organizacije, ob predpostavki, da bi bili tudi sindikalni funkcionarji zavzeti, pa bi s tem moralo priti do razlik med podjetji, ki imajo sindikat, in tistimi, ki ga nimajo. Razlike pa ne bi bile pomembne le za delavce, ampak v smislu sindikata – partnerja tudi za koncern kot celoto.

Helena Merkač

RAZVIJAJO SVOJO IZOBRAŽEVALNO DEJAVNOST

S čim v novih razmerah še dodatno zaslužiti kakšen dinar in se samofinancirati, so se vprašali tudi v Zagotavljanju kakovosti, v oddelku za razvoj metod kontrole.

Ker je v vsaki politiki o zagotavljanju kakovosti izredno pomemben del izobraževanje in ker bodo zahteve po njem vedno večje (tudi pri avditih je že predvidena kontrola usposobljenosti kadrovi!), so se odločili za izobraževalno dejavnost. V začetku februarja so že organizirali prvi tečaj.

Obsegal je teoretični in praktični del, namenjen pa je bil

17 ultrazvočnim kontrolorjem iz Valjarne in Kovačnice. Predavatelja sta bila zaenkrat kar domača, dipl. inž. Mirko Pikalo in inž. Alojz Hudej (za praktične vaje).

Potem, ko bodo uredili formalnosti in se uradno registrirali, bodo po besedah Mirka Pikala v Zagotavljanju kakovosti to dejavnost razširili; ne le na druge vrste kontrole, kot so rentgen, magnetna metoda, dimenzijska kontrola, mehanske preiskave, ampak bodo svoje možnosti ponudili tudi izven plotu železarnar.

H.M.

OSKRBA Z ENERGIJO V JANUARJU 1991

Dobava primarnih energentov v januarju ni bila zadovoljiva. Ni bilo dobave propan-butana in ne mazuta, kljub temu, da smo se za nabavo mazuta večkrat dogovorili. Od 22. 1. do 25. 1. in od 29. 1. do 31. 1. 1991 pa smo bili reducirani še z zemeljskim plinom. Reducirano količino smo nadomestili na vročevodnih in parnih kotlih z mazutom iz zaloge in z odpadnim oljem. Tako smo v času redukcije ZP v kotlarni pokurili 204.020 kg mazuta in 13.890 kg odpadnega olja. Kljub problemom z dobavo energentov smo vse porabnike oskrbovali z vsemi energenti zadovoljivo, tako da zaradi tega ni bila motena proizvodnja.

Do 9. 1. 1991 smo imeli v remontu napravo za proizvodnjo kisika, zato smo iz Tovarne dušika Ruše morali nabaviti nekoliko več kisika, in sicer 115.110 kg, kar je 23,84 % od skupno porabljenega. Prav tako v januarju ni bilo dobave argona in smo ga v celoti uporabili iz zaloge. Zaradi nerednih dobav, porabe pa so bile normalne, so se nam zaloge energentov zmanjšale na minimalne količine. Torej, če se nam nabave v februarju ne bodo izboljšale, se lahko pojavijo zastoji v oskrbi oz. v proizvodnji.

V januarju smo zbrali 25.900 l odpadnega olja, ki se pokuri na ogrevnih pečeh oz. parnih in vročevodnih kotlih. Od tega smo 5.400 l pridobili od naprave za čiščenje odpadnih emulzij. Teh pa smo zbrali in prečistili 73,0 m³.

Zaradi nizkih zunanjih temperatur je prišlo do zamrznitev cevodov STV za nekatere objekte v železarni in je bila motena oskrba s sanitarno toplo vodo.

Poleg nabave in oskrbe porabnikov z energenti smo izvajali planirane preventivne preglede in tekoča vzdrževanja na energetskih instalacijah in postrojih. Sproti smo odpravljali vse nastale okvare in zastoje na energetskih instalacijah in napravah v smislu rednega obratovanja in oskrbe porabnikov. Opravljali pa smo tudi druga dela na podlagi naročil.

Ferdinand Kotnik, inž.

ŠE PREVEČ ENERGIJE ZA TONO PROIZVODNJE

Kolikšna je bila skupna poraba energije v železarni po letih od 1979 do 1990, kaže tabela.

Zanimivi pa so tudi nekoliko podrobnejši podatki iz Poslovnega priročnika.

Skupaj se je poraba električne energije za taljenje v Jeklarni in Jeklolivarni od leta 1986 do lani konstantno zmanjšala (leta 1986 smo je porabili okoli 150 tisoč MWh, lani pa le 90 tisoč MWh). Zmanjšala pa se ni poraba na tono proizvodnje in se je z leta 1989, ko je bila 578,7 KWh/t povečala na 586,7 KWh/t lani. Največja je bila ta poraba v letu 1987 (640 KWh/t), naj-

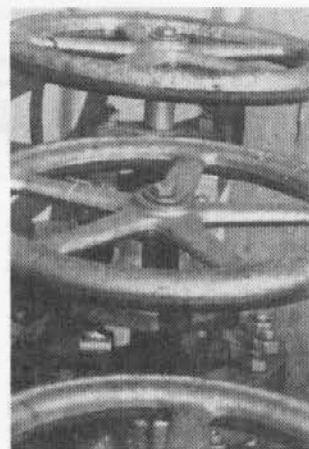
manjša pa 1985 (622,2 KWh/t).

Tudi poraba električne energije za pogon se je v Jeklarni in Jeklolivarni z leti zmanjšala od približno 12 tisoč MWh v letu 1985 na 8 tisoč lani, poraba na tono celotne proizvodnje pa se je v primerjavi s predlani povečala (od 46,9 KWh/t na 50,9 KWh/t), v primerjavi z leti prej pa zmanjšala.

V Valjarni so bila gibanja enaka. Poraba električne energije se je od leta 1985, ko je bila okoli 19 tisoč MWh, zmanjšala na 16 tisoč MWh lani, poraba na tono proizvodnje pa je bila prav lani večja,

kot vse od leta 1985 naprej (leta 1986 77,4 KWh/t, lani 101,1 KWh/t). Poraba zemeljskega plina na tono proizvodnje se je prav tako vsa leta povečevala (leta 1985 je bila 74,0 Sm³/t, lani pa 143,9 Sm³/t). Poraba butan propana je v letih nihala. Leta 1985 smo ga v Valjarni porabili še 482,2 tone, v letu 1988 194,0 tone, lani pa 46,1 tone, kar pa pomeni, da je bila poraba na tono proizvodnje npr. leta 1985 2,0 kg/t, leta 1988 0,9 kg/t in lani 0,3 kg/t. Mazuta pa so v Valjarni prav lani porabili najmanj v zadnjih petih letih (zaradi predelave peči z mazuta na plin lani le še 454,5 tone oz. 3,0 kg na tono proizvodnje, v letu 1985 pa še okoli 6 tisoč ton oz. 23,9 kg/t proizvodnje).

V Kovačnici so z leti porabili vse manj električne energije (v letu 1986 okoli 8 tisoč MWh, lani le še nekaj čez 6 tisoč MWh; na tono proizvodnje sta številki 225,1 KWh/t v letu 1986 in 229,8 KWh/t v letu 1990). Zemeljskega plina so v Kovačnici najmanj porabili v letu 1988 (okoli 9 tisoč Sm³), lani okoli 11 tisoč in leta 1985 okoli 14 tisoč Sm³. Na tono proizvodnje je bila ta poraba takoj za letom 1985 največja prav lani (v letu 1985 406,1 Sm³/t, lani 377,7 Sm³/t). Zelo se je v Kovačnici zmanjšala poraba butanpropana (od 441 ton leta 1985 na 24,4 tone lani oz. 11,6 kg/t leta 1985 na 0,8

kg/t lani). Mazuta na tono proizvodnje pa je v Kovačnici najmanj šlo prav lani (le 76,5 kg/t, leta 1988 pa npr. 98,5 kg/t). Poraba pare je bila v letih 1985, 1987 in 1989 okoli 30 tisoč ton, v letu 1986, 1988 in lani pa zmanjšana na okoli 27 tisoč ton; na tono proizvodnje pa je bila lani večja kot predlani (z 950,4 kg/t je 954,2 kg/t).

Med zanimivimi številkami je še poraba acetilena v Jeklolivarni, ki se je z okoli 23 tisoč kg v letu 1985 zmanjšala na 8 tisoč kg, kar je najmanj v zadnjih petih letih tudi na tono proizvodnje (v letu 1985 2.294,7 kg/t, lani 1.354 kg/t).

(Vir: Poslovni priročnik Železarne Ravne)

VARČEVANJE Z ENERGIJO

KOLIKO NAS STANE OGREVANJE

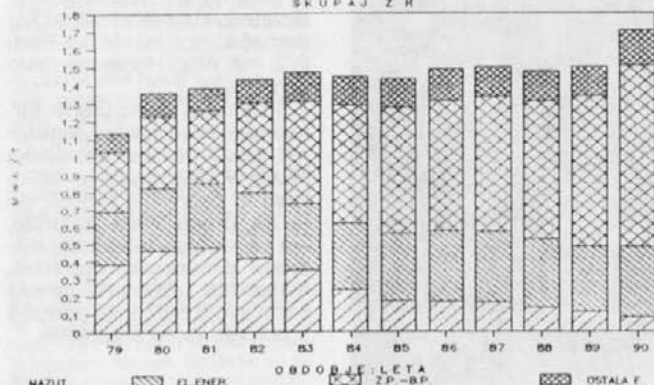
Iz tabele je razvidno, koliko nas stane ogrevanje povprečne stanovanjske hiše, ki porabi na kurilno sezono 20 MWh. Cene goriva in toplote na daljinskem ogrevanju so od februarja 1991. leta. Vidi se, da je trenutno najcenejše ogrevanje na plin, kar naj bo tudi spodbuda načrtovalcem in porabnikom, da bi pospešili po dolini izgradnje plinovoda. S tem bi dali možnost občanom, da bi se priklopili na sistem ogrevanja, ki je najcenejši in občani bi vdihavali čistejši zrak.

Gorivo	Poraba na sezono	Cena	Letni strošek ogrevanja din
Plin	2.400 Sm ³	3,06 din/Sm ³ + FD	7.344,00 + 1.724,00 = 9.068,00
Olje	2.196 l	6,40 din/l s prevozom do Raven	14.054,00
Premog - lignit	12,9 t	861,70 din/t s prevozom do Raven	11.116,00
Daljinsko ogrevanje toplovodno	20 MWh	412,3 din/MWh + FD	8.248,00 + 1.868,00 = 10.114,00

Legenda: FD – fiksni del, ki ga uporabnik plačuje čez celo leto

Ogrevajmo tam, kjer je potrebno.
Ogrevajmo takrat, kadar je potrebno.
Ogrevajmo toliko, kot je potrebno.

PORABA ENERGIJE
SKUPAJ ŽR

PRODAJA NA POLJSKO

V dneh od 28. januarja do 1. februarja so bili predstavniki Železarn Ravne Ivan Ažnoh, Sead Karadža in Peter Prikeržnik na poslovnem obisku pri podjetjih na Češkem in Poljskem.

Obiskali so tovarne krogličnih ležajev in uporabnike trnov, valjev, nožev in armatur.

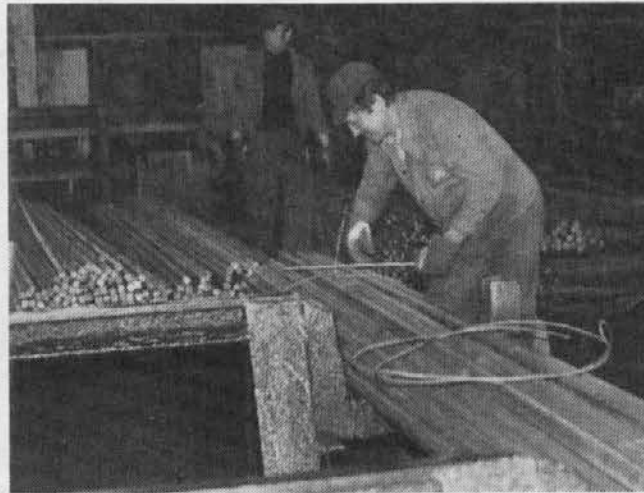
Za ti dve tržišči je Železarna Ravne delala že v preteklosti, zdaj pa so se tam tržne in gospodarske razmere bistveno spremenile, zato so naši predstavniki želeli ugotoviti današnje stanje v tamkajšnjih podjetjih, navezati neposredne stike z njimi in pridobiti kar največ naročil.

Na češkem tržišču so možnosti prodaje ravenskega jekla in izdelkov skoraj nične. Odkar se jim je porušil vzhodni trg, so češke tovarne močno zmanjšale proizvodnjo, razen tega dobivajo vložek doma po zelo nizkih cenah, po kakrš-

nih mi ne moremo prodajati.

Več možnosti imamo na Poljskem. Doslej smo na to tržišče prodajali prek firme Ferimport Zagreb trne, valje,

nože in armature. Ob tokratnem obisku so se poslovneži Železarn Ravne dogovarjali s podjetjema Iskra Kielce in Huta Krašnik za naročilo lušče-

nih, brušenih in valjanih profilov. Iskra Kielce je naročila poskusno količino vseh treh kvalitet jekel. Če bo Železarna Ravne preskus uspešno prestala in bo kupca zadovoljila tako glede kakovosti kot dobavnega roka (za sprejemljivo ceno pa so se že dogovorili), je dejal direktor Prodaje Peter Prikeržnik, bo sledilo letno naročilo za 2000 ton luščenih, 400 ton brušenih in 4000 ton valjanih profilov, približno enako količino pa bo v tem primeru naročila tudi Huta Krašnik.

V Huti Jednošč so se dogovarjali za naročilo trnov in valjev, naše industrijske nože pa je poljski dobavitelj pripravljen plačati celo vnaprej.

O plasmanu armatur so se predstavniki Železarn Ravne dogovarjali z glavnim oskrbovalcem poljskega tržišča, ki skrbi tudi za izvoz v Sovjetsko zvezo. Preučili bodo njihove zahteve, na osnovi katerih upajo, da se bo prodaja armatur iz Železarn Ravne na to tržišče bistveno razširila.

Mojca Potočnik

O SEJEMSKI DEJAVNOSTI ŽELEZARNE RAVNE

Prva sejemska prireditev, na kateri bo v letu 1991 sodelovala Železarna Ravne, bo 11. mednarodni sejem grafične in papirne industrije **Intergrafika** v Zagrebu. Sejem prireja vsaki dve leti in bo letos trajal od 19. do 23. marca. Na njem se bo iz Železarn Ravne predstavilo podjetje Industrijski noži, in to z vsemi vrstami nožev za grafično industrijo s segmenti za mletje lesne mase.

Kakor je povedala **Milojka Franc**, v OE Stiki s tržiščem zadolžena za organizacijo sejemske predstavitve, se bomo v železarni za ta sejem do-

bro pripravili, prav tako za vse naslednje, na katerih bomo sodelovali. Načrtujemo predstavitve na šestih domačih in na štirih do petih tujih sejmih.

Odgovorni se vse bolj zavedajo, kako pomembno je sodelovanje na sejmih, in tudi tega, kako sejmski prostor oblikujemo in kako predstavitve organiziramo. Zato morajo sejmsko dejavnost voditi kvalificirani, usposobljeni ljudje. Ker pa je sodelovanje na sejmih drago, bi morali poskrbeti, da bi nam prineslo kar največ koristi. Ne le, da z lepo urejenim razstavnim prostorom in z lepo aranžiranimi

razstavnimi primerki vzbudimo zanimanje kupcev ter ga s sodobnim propagandnim gradivom in z ustreznimi dokumentacijo še podkrepimo - izkušnje so pokazale, da bi morali poskrbeti še za neposredno sejmsko prodajo razstavljenih in drugih izdelkov železarn. Mnogi sejmski obiskovalci so namreč potencialni kupci, in to kupci z denarjem v roki. Ker se za sodelovanje na sejmih podjetja odslej sama odločajo in stroške tudi plačajo, najbrž te možnosti dohodka ne bodo več zanemarjala.

Na sejem nožev z novim prospektom

Podjetju Industrijski noži se na letošnji Intergrafiki ne bo težko predstaviti. Glede na to, da se ponašajo s širokim in zahtevnim asortimentom, s katerim zalagajo številne domače in tuje kupce, bodo ozko odmerjeni razstavniki 25 m² zlahka zapolnili. O nerazstavljenih in razstavljenih izdelkih in njihovih lastnostih pa bodo obiskovalce informirali s sodobnim komercialnim prospektom, ki je izšel konec leta 1990 v slovenščini, srbohrvaščini, nemščini in angleščini in ga je oblikovala industrijska oblikovalka v OE Stiki s tržiščem **Lidija Fišer**.

Avtorica je prospekt zasnovala tako, da so slikovno poudarjeni izdelki, ob njih so manjše slike, ki prikazujejo, kako

se ti izdelki uporabljajo pri kupcih - porabnikih, dodani so tudi detajli materialov, za katere se noži uporabljajo. Slikovni del je zelo zahteven, saj je bilo treba fotografirati v Železarni Ravne in v številnih drugih podjetjih, sledila pa je še nadaljnja obdelava fotografskega gradiva za tiskarno. Nalogo je dobro opravil Pro studio B iz Maribora.

Pri vsakem prospektu je pomemben tudi vsebinski del. Problem nastane, če pripravila besedilo več ljudi, saj je težko uskladiti posamezna hotenja in slogovni izraz. Laže bi bilo, ko bi besedilo sestavil en človek. Po besedah oblikovalke so pri prospektu za industrijske nože s pomočjo službe za informiranje oziroma lektorice tudi za ta del našli ustrezno rešitev.

Prospekt Industrijskih nožev je nov in ga bomo širšemu krogu poslovnežev prvič ponudili šele na sejmju Intergrafika v Zagrebu. Ne vemo še, kako ga bodo ocenili, toda glede na to, da je oblikovan po sodobnih oblikovalskih merilih, da izrablja številne možnosti fotografske in tiskarske tehnike in da je prijetnega videza, lahko recemo, da se bodo Industrijski noži svojim potencialnim kupcem z njim dostojno predstavili in da se jim bodo vanj vložena sredstva tudi obrestovala.

Mojca Potočnik

ŽELEZARNA RAVNE V DNEVNEM ČASOPISJU

1. 1. 1991 – 21. 2. 1991

PETEK Miro:

Na delo čaka 730 delavcev. –

Večer 4. 1. 1991 št. 2 str. 8. Podpis: (mir).

Na prvi delovni dan v letošnjem letu je prišlo na delo 730 delavcev manj, kot konec lanskega leta.

PETEK Miro:

A. Kokalj – generalni direktor Železarne Ravne. –

Večer 15. 1. 1991 št. 11 str. 4. Podpis: (mir).

Na seji delavskega sveta koncerna Železarne Ravne so izmed dveh kandidatov (Andreja Kokalja in dr. Toneta Pratkanja) izbrali za generalnega direktorja dipl. inž. Andreja Kokalja.

PRAPROTNIK Ivan:

Andrej Kokalj direktor Železarne Ravne. –

Delo 15. 1. 1991 št. 11 str. 2. Podpis: (I.P.).

Dipl. inž. metalurgije Andrej Kokalj je bil po zamenjavi vodstva, konec novembra minulega leta, vršilec dolžnosti direktorja, še prej pa raziskovalec in obratovodja Kovačnice.

PETEK Miro:

Ne odpuščanje, revitalizacija proizvodnje! –

Večer 16. 1. 1991 št. 12 str. 10.

Statistični pregled poslovanja v preteklem letu in pogovor z generalnim direktorjem Andrejem Kokaljem. Spregovoril je o kratkoročnih ukrepih, konceptu sanacije, o odpuščanju delavcev, ... posebej pa je poudaril, da vidi preživetje Železarne Ravne samo v povezavi med metalurgijo in strojnimi področji.

PROŠT Edi:

Kupci ne plačujejo. –

Večer 24. 1. 1991 št. 19 str. 10. Podpis: (ep).

Manjka naročil, kupci ne plačujejo, težave so pri nabavi in bati se je, da utegne priti v Mežiški dolini do gospodarskega zloma, saj železarna in rudnik zaposlujeta kar okoli 90 % vseh delavcev v občini.

PRAPROTNIK Ivan:

Pri uvajanju tržnih odnosov je pomoč države medvedja usluga. –

Delo 24. 1. 1991 št. 19 str. 8.

Že prve analize, ki so jih napravili v ravenski železarni, kažejo, da brez zajetne državne denarne pomoči ne bo šlo.

PRISILNI dopusti v ravenski železarni. –

Dnevnik 5. 2. 1991 št. 34 str. 6.

Ta mesec je na prisilnem dopustu 790 delavcev, kriterij odpuščanja je potrebnost oz. nepotrebnost delovnega mesta.

PETEK Miro:

Likovniki v železarni. –

Večer 8. 2. 1991 št. 32 str. 9. Podpis: (mir).

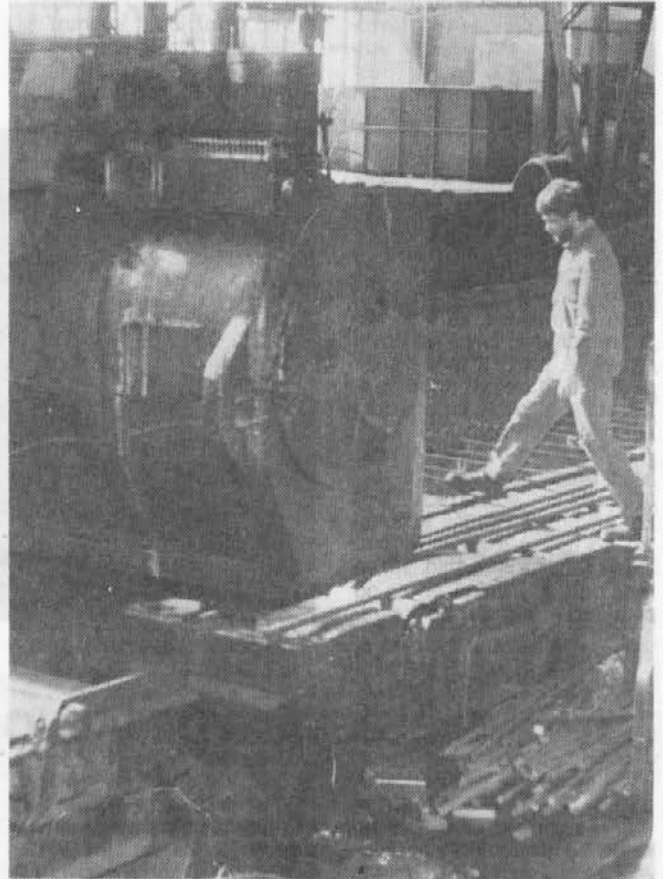
V eni od jedilnic razstavljajo svoja dela člani društva koroških likovnih umetnikov.

PETEK Miro:

Nizka realizacija. –

Večer 13. 2. 1991 št. 36 str. 10. Podpis: (mir).

V ravenski železarni so si za letošnje leto zastavili višje načrte proizvodnje kot lani, vendar so že januarja ti načrti zastajali za več kot 30 odstotkov.

PRAPROTNIK Ivan:

Korošci se čedalje bolj boje gospodarskega zloma. –

Delo 15. 2. 1991 št. 38 str. 8.

Poročilo z zadnjega zasedanja ravenske občinske skupščine. Železarna in rudnik, ki skupaj zaposlujeta blizu osem tisoč ljudi, sta v velikih gospodarskih težavah.

Železarna bo morala opustiti masovno proizvodnjo jekel in se izrazito usmeriti v visokokakovostna jekla.

PRAPROTNIK Ivan:

V Železarni Ravne privolili v podržavljanje metalurgije. –

Delo 20. 2. 1991 št. 42 str. 3.

Država naj bi metalurški del Železarne Ravne, ki ga sestavljajo podjetja Jeklarna, Jeklovlek, Valjarna in Kovačnica, dokončno prevzela v dveh letih. Kovinska predelava in strojogradnja pa naj bi že letos poslovali rentabilno.

PETEK Miro:

Na potezi je republika. –

Večer 20. 2. 1991 št. 42 str. 10.

Pri reševanju metalurškega dela železarne bo potrebna povezava s slovenskimi železarnami. Štore in Ravne prevzame ta profilni program, na Jesenicah pa prevzamejo valjani program.

V strojnem delu železarne so nekateri deli poslovali dobro, za vlaganje v strojno-predelovalni del pa se zanimajo tudi nekateri tuji partnerji.

PRAPROTNIK Ivan:

Zaradi negotovo usode ŽR se je v ljudeh naselil strah. –

Delo 21. 2. 1991 št. 43 str. 8.

Negotovost se je, zaradi izredno težkega gospodarskega položaja v železarni, naselila v ljudeh po vsej koroški krajini.

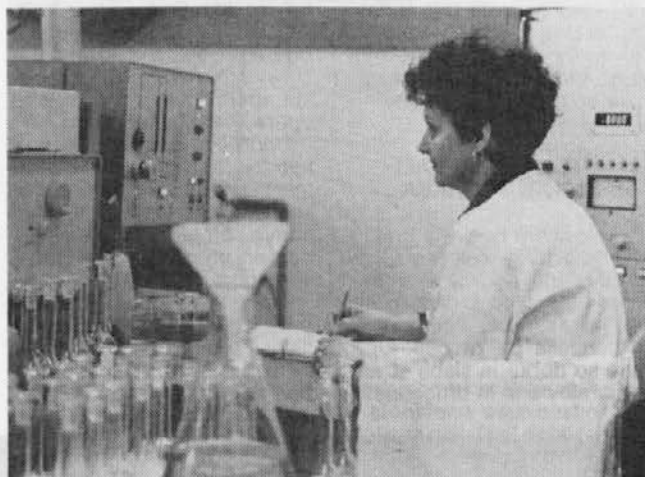
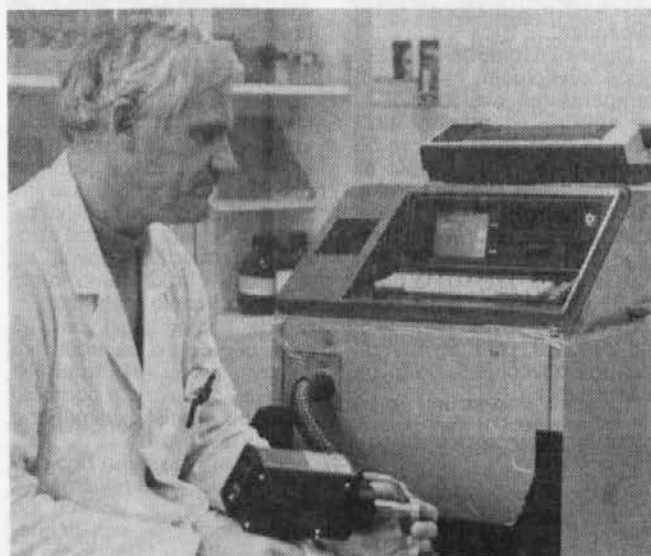
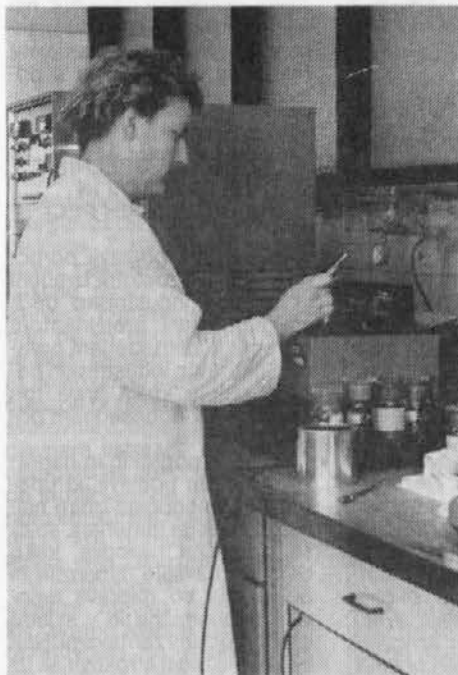
Napovedi so črnogledne. Če železarji v mesecu in pol ne dobijo od države občutne denarne pomoči, se bo kolesje gospodarskega velikana ustavilo.

Dokumentarka: Hedvika Gorenšek
Koroška osrednja knjižnica
dr. Franc Sušnik
Ravne na Koroškem

TUDI STORITVE NAREDITI DOBIČKONOSNE

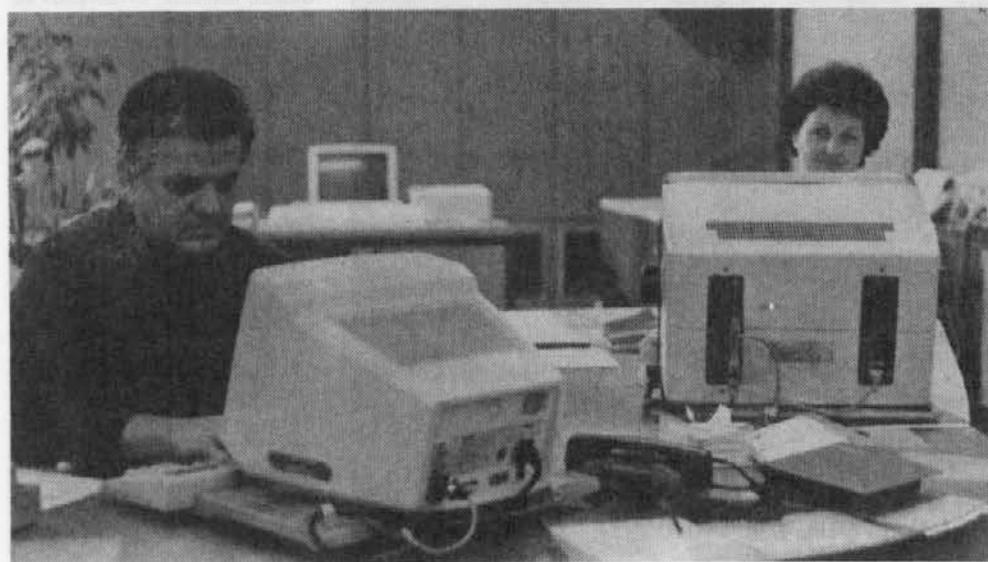
Po formalni razdelitvi na podjetja je zdaj v železarni čas, ko začenjamo uresničevati tudi vsebino, ki jo pojem podjetje prinaša. Vodilo pri tem nam je prvi zakon podjetništva – ustvarjati dobiček.

V ta namen so strokovnjaki iz računovodskih, planskih in finančnih služb že začeli izobraževati vodstvene ljudi v podjetjih. V novih razmerah namreč pridobijo del poslovnih funkcij, ki jih prej niso imela in jih zato, logično, tudi še ne znajo izvajati. Sicer pa tega tudi ne bo treba znati čez noč, saj bo letošnje leto še prehodno, uvajalno. Tudi zato bodo skupne službe in storitvene dejavnosti letos še v proračunu koncerna, s 1. 1. 1992 pa se bodo morale začeti preživljati same – s prodajo znanja in storitev.

Med takšne storitvene dejavnosti v železarni sodi tudi kemija, od koder so naši posnetki. Ima priznane strokovnjake in dobro opremo in je znana po kakovosti svojega dela. Zato se novih časov ne boji, prepričana je celo, da se bo lahko v pravih tržnih razmerah le še bolj uveljavila.

H. Merkač

NAŠI IZDELKI V KATALOGIH, PROSPEKTIH, PRIROČNIKI

PRIROČNIK ZA GRELNO ŽICO RAVNIN IN RAVNAL

Ob koncu leta 1990 je v Zagrebu pri Metalbiroju izšla nadvse koristna in povedna knjižica našega znanega elektrotehniškega strokovnjaka **dr. Janeza Bratina Priročnik za grelno žico ravnin in ravnal**. Izdaja ni povsem izvirna, temveč gre za delno predelan in razširjen (s podatki za nove materiale) ponatis priročnika, ki je prvič izšel pred več kot desetimi leti. Ponatis je bil potreben, ker so prejšnje izdaje že pošle in ker se krog uporabnikov uporovnih materialov, ki jih izdeluje Železarna Ravne, vse bolj širi, brez poznavanja in upoštevanja posebnih lastnosti teh materialov pa ni mogoče izrabiti vseh njihovih kvalitet in doseči optimalne življenjske dobe in s tem zadovoljstva kupcev.

Knjižica ni samo zbir podatkov o uporovnih materialih Železarne Ravne, temveč je hkrati temeljit učbenik za njihove uporabnike.

GRELNI MATERIALI IN NJIH UPORABA

V uvodnem poglavju bralec zve, da izdeluje Železarna Ravne dve vrsti uporovnih materialov – iz zlitin kroma in niklja so **ravnini**, iz zlitin kroma in aluminija pa **ravnali**. Opisane so dobre in slabe strani materialov ene in druge vrste

(ravnini so trije, ravnala dva), v tabelah in grafikoni so natančni podatki o sestavi ter fizikalnih lastnostih posameznih uporovnih materialov.

Sledi predstavitev proizvodnega programa vlečnih žic s tabelami, ki podajajo karakteristične vrednosti za posamezne premere uporovne žice raznih kvalitet, kar je potrebno za določevanje parametrov grel, za tabelami pa možnosti uporabe **ravninov in ravnalov v kovinski, keramični, steklarski industriji** ter v industriji **gospodinjskih aparatov**. Uporovni materiali iz Železarne Ravne nadomeščajo grelne materiale tujih proizvajalcev, kot so cekas, kanthal, fekral, kromal, RCA, megapayr, aluchrom, cronik, cronifer itd. Vgrajujejo jih v kalilne, žarilne, napustne peči, v ogrevne peči za vse vrste medijev, v vse vrste gospodinjskih aparatov in v močnostne upore v elektrotehniki.

Uporovno žico vgrajujemo v naprave v obliki spirale, s čimer se zmanjša velikost in skoncentrira toplotna moč v manjši prostor. Iz nadaljnjih poglavij priročnika je razvidno, kako taka oblika grelca vpliva na lastnosti naprave in na življenjsko dobo grelnega materiala. Opisani so načini izdelave spirale iz različnih debelin žice in priključkov ter možno-

sti električnega in avtogenega varjenja teh materialov.

ŽIVLJENJSKA DOBA GRELNIH ŽIC

Za vsakega uporabnika je pomembno, s kako dolgo življenjsko dobo materiala lahko računa. Kupci ravninskih uporovnih materialov iz priročnika zvedo, da se žice testirajo po dveh metodah, po predlogu essenskega elektro toplotnega inštituta ter po ameriškem sistemu ASTM. Rezultati obeh metod niso primerljivi, ker so dobljeni v različnih pogojih. Življenjska doba grelnega uporovnega materiala je odvisna od okoliščin, v katerih opravlja svojo funkcijo pretvornika energije, vendar velja, da so pri pravilni uporabi ravninski material po kakovosti in vzdržljivosti enaki uvoženim.

Ogrevnim materialom omogoča obstojnost pri visokih temperaturah oksidni sloj, ki se oblikuje na površini žice, zato je pomembno, da je ob prvem segrevanju v peči ali napravi dovolj svežega zraka. Podatki kažejo, da sta ravnal 1 in ravnal 2 pri visokih temperaturah vzdržljivejša kot npr. ravnin 2. Življenjska doba je močno odvisna tudi od atmosfere v ogrevnih napravah, saj nekateri plini obstojnost oksidov povečujejo, drugi pa zmanjšujejo.

Za vzdržljivost grelnega materiala so odločilni še vplivi površinskih obremenitev, konstrukcije grelnega materiala in konstrukcije grelnih naprav. Opisi različnih vplivov in njihovih posledic so podkrepljeni s podatki za posamezne materiale v tabelah in s prikazi v grafikoni.

IZRAČUNI GRELNIH ELEMENTOV IN INDUSTRIJSKIH PEČI

Zadnji dve poglavji priročnika, Elektro toplotni izračuni in Izračun industrijske peči, sta namenjeni projektantom oziroma konstrukterjem ogrevnih naprav in industrijskih peči in dajeta knjigi pravi ton priročnika v dobesednem pomenu besede.

Po vseh podatkih in napotkih prejšnjih poglavij, ki uporabniku omogočajo izbiro najustrežnejšega materiala, so tu še praktična navodila, kako določiti pravišnje dimenzije in oblike, da bo naprava delovala ekonomično in v skladu s tehnološkimi zahtevami. Najboljšo možnost strokovnjak izbere z izračunom – s pomočjo preizkušenih obrazcev, grafikonov in različnih računskih metod.

Čeprav je knjiga namenjena predvsem strokovnjakom z izkušnjami, jo bodo s pridom vzeli v roke tudi drugi, saj je snov v njej podana jasno in pregledno, z dovolj osnovnimi pojasnili, zatorej razumljivo tudi za začetnika v elektro stroki. Zato morda ni dovolj, da jo dobijo v roke samo kupci naših uporovnih materialov in morda komercialisti, temveč bi jo bilo dobro ponuditi tudi širšemu krogu elektrotehniških strokovnjakov, s pomočjo ustrezne tehniško usmerjene knjigarne, seveda.

Priročnik za grelno žico ravnin in ravnal nima reklamnega namena, vendar je sam po sebi imeritna reklama za imeniten izdelek – tehnologijo izdelave ravninov in ravnalov so namreč osvojili strokovnjaki Železarne Ravne sami, brez tuje licence. Kljub temu, da je knjiga po obsegu skromna in tudi ni pretirano razkošno opremljena, ji tudi po oblikovni plati ni kaj očitati: tabele so opremljene z dovolj linijami, grafikoni in obrzci na svetli barvni podlagi dovolj jasno izstopajo, besedilo je ponazorjeno z nekaj lepimi barvnimi slikami iz proizvodnje; vendar, žal, tudi ta izdelek Železarne Ravne nosi svoj pečat jugoslovanske tiskarske napake kažejo, da zadnja faza obdelave ni bila dobro opravljena. Škoda, saj železarna premore tudi tovrstne, svoje strokovnjake, voljne in sposobne opravljati taka dela.

Izdelava grelne žice

KAKO ZMANJŠATI STROŠKE

Valjarna in Jeklovlek hočeta iz začaranega kroga

O problematiki cen in o možnostih, kako znižati stroške, smo se tokrat pogovarjali z vodstvenimi delavci Valjarne in Jeklovleka, ki sta po zadnji reorganizaciji postala enotno podjetje. Z združitvijo so odpravili nekatere težave, ki so nastale zaradi tozdrovske miselnosti v preteklosti, še vedno pa so pod udarom previsokih stroškov proizvodnje in poslovanja, kar jim preprečuje, da bi bili konkurenčni na svetovnem trgu. Ker imajo v glavnem ustrezno opremo in agregate ter dovolj znanja, bodo storili vse, da bi prestopili prag konkurenčnosti in se obdržali kot pomembna metalurška veja Železarnaravne.

V pogovoru so sodelovali: direktor Stanko Triglav, dipl. inž., svetnik Marjan Blažič, inž., obratovodja Jeklovleka Kristijan Zalesnik, dipl. inž., in Bogomir Pušnik, vodja PD Valjarne.

Racionalizirati proizvodnjo

Kakor celotna železarna in še posebej metalurgija, se tudi Valjarna in Jeklovlek vrtita v začaranem krogu: ko bi imeli več dela in polno zasedene zmogljivosti, bi dosegali nižje proizvodne cene; ko bi imeli nižje cene, bi pridobili več naročil...

Nekje bo ta krog treba presekat. V Valjarni in Jeklovleku so si že zastavili načrt, kako in kje to storiti. Zavedajo se, da na vse stroške nimajo neposrednega vpliva, predvsem na ceno vložnega materiala ne, lahko pa veliko storijo za povečanje izplena, za zmanjšanje porabe energije na enoto proizvoda in zmanjšanje stroškov pomožnih de-

javnosti. Zmanjšati namerava-jo tudi strošek za plače.

S povečanjem izplena bodo dosegli sorazmerno znižanje cene jekla. Izplen se bo povečal s prilagoditvijo velikosti in oblike ingotov potrebam nadaljnje predelave. Akcijo vodijo skupno z Jeklarno in upajo, da bodo rezultati ugodni in kmalu vidni.

Naslednji korak je uskladitev asortimenta jekel s tehnologijo proizvodnje, ki ne premore kontiliva. Postopek proizvodnje z ingoti je – zaradi 10 do 15 odstotkov slabšega izplena in zaradi enega valjanja več – dražji od postopka s kontinuirnim litjem, ki ga v svetu uporabljajo za masovna in tudi že za visoko legirana jekla. Za slednja se litje v ingote še obnese, zato bi morali pri nas proizvajati le jekla višjih kvalitet. Zanje je jugoslovanski trg premajhen, prostor na inozemskem tržišču pa si moramo šele pridobiti. To bomo lahko storili le z veliko agresivnostjo in s stalno navzočnostjo pri kupcih, predvsem pri neposrednih porabnikih naših jekel.

Izrabiti prednosti

V konkurenčnem boju na svetovnem trgu bomo morali v prihodnje znati bolje izrabiti prednosti, ki jih imata Valjarna in Jeklovlek, kot podjetje Železarnaravne. Te so: zelo širok kvaliteten asortiment, skoraj neomejene dimenzijske možnosti in kratki dobavni roki. Kupci lahko dobijo tudi zelo različne količine, že od 500 kg, kolikor tehta gredica, naprej. Te ugodnosti omogoča fleksibilnost Jeklarnaravne, ki premore elektroobločne peči

raznih velikosti, od 5-tonske do 40-tonske, ter vakuumsko tehnologijo.

Ko bi v Valjarni izrabili vse te prednosti in jih dopolnili še z dosledno delovno in tehnološko disciplino, da bi zagotavljali stalno kakovost, bi sčasoma vstopili v višji cenovni razred. To bi ublažilo sedanja velika cenovna neskladja in ob hkratni optimizaciji stroškov pomenilo izhod iz krize. Čeprav je pot iz kritičnega položaja prikazana s pogojniki, vodstvo Valjarne in Jeklovleka meni, da je dosegljiva in tudi nujna.

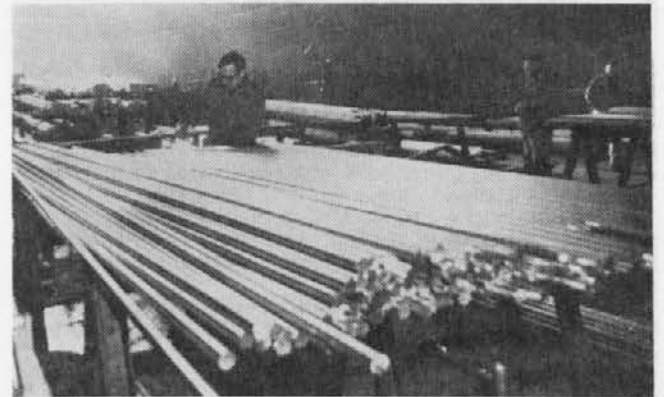
V proizvodnjo in poslovanje uvesti red

Najprej bo treba začeti obvladovati stroške. Naloga vod-

Znižati amortizacijo

Vodstvo meni, da pri proizvodnih stroških v teh dveh obratih ni velikih rezerv. Na ceno energije nimajo posebnega vpliva (v Jeklovleku bodo uvedli na luženju nočno izmeno, da bodo rabili cenejšo energijo, a pri obračunu se jim to ne bo poznalo), porabo pa so racionalizirali že v preteklosti, ko so predelali valjavske peči z mazuta na plin. Zdaj bodo ugasnili še zadnjo mazutno peč. Nekaj prihranka energije bi prinesla avtomatizacija postopkov, toda ta v razmerah, ko zmogljivosti niso v celoti zasedene, ni učinkovita.

Da valjarna nima velikih re-

stva koncerna je, da odstrani s seznama stroškov podjetja vse, kar ni nujno za proizvodnjo, vodstvo Valjarne in Jeklovleka pa je prav tako upravičeno priznati le tiste stroške, ki jih prinašajo dejavnosti, nujne za nemoteno delo podjetja. Proizvodnjo samo mora racionalizirati tako, da bodo naprave obratovalne le pri polni zasedenosti in da bo porabljen energija kar najbolje izrabljena. Na delu naj bi bilo samo toliko zaposlenih, kolikor je za določeno količino naročil potrebno.

Vse te racionalizacije so možne le v primeru, če bo v proizvodnjo uveden red, ta pa je dosegljiv, če se bo vsak zaposleni zavedal svoje odgovornosti. Še več, odgovornost bi morala vsem priti v kri, tako da se v kritični situaciji, v kakršni smo danes, ne bi pogovarjali o tem, ali bo denar za plače, temveč o tem, kako zagotoviti proizvodnjo in dobiček ob koncu meseca. Dokler miselnosti ne bomo spremenili tako daleč, je vse govorenje o izhodu iz krize mlatenje prazne slame.

zerv glede stroškov, dokazuje s storitveno dejavnostjo, kjer dosega celo čisti dohodek. Da ni večji, so krive prevelike zunanje obremenitve, ki jih povzročajo vzporedne dejavnosti, vzdrževanje, lastna, koncernska in del občinske infrastrukture.

V proizvodno ceno Valjarne in Jeklovleka je vračunana tudi bistveno previsoka amortizacija. Po 25 ali 26-letnem obratovanju so naprave amortizirane, ker pa so dobro vzdrževane in še obratovalno sposobne, bi morale prinašati dobiček. Pri nas smo pred nekaj leti prevrednotili proizvodna sredstva, da smo lahko obračunavali pospešeno amortizacijo. Danes je zato v proizvodne cene vključena previsoka amortizacija. Ko poskušamo doseči nižje cene, bi jih lahko tudi z znižanjem amortizacijskih stroškov. Gotovo to ni dolgoročno rešitev, ker bi si s tem odžagali lastno vejo, je pa v sedanjem trenutku, ob vseh drugih, nujen in razumen ukrep.

Mojca Potočnik

VIŠKI DELAVCEV – PO NOVEM

30.1.1991 je bil v skupščini RS sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o delovnih razmerjih. Zakon je bil v Uradnem listu 25 (str. 5/91) objavljen 8.2.1991 in je pričel veljati 8 dni po objavi, t.j. 17.2.1991.

Zakon je spremenil samo določila, ki so urejala vprašanje pravic delavcev, katerih delo postane v organizaciji oziroma pri delodajalcu nepotrebno (III. poglavje prej veljavnega zakona – Ur. list »stari zakon« RS št. 14/90). To poglavje se sedaj imenuje Prenehanje potreb po delavcih zaradi nujnih operativnih razlogov v organizaciji oziroma pri delodajalcu.

Zakon je drugače opredelil zlasti:

- razloge za prenehanje potreb po delavcih
- postopek ugotavljanja viškov
- višino odpravnine ob prenehanju delovnega razmerja.

V tekstu opozarjam na te osnovne novosti in navajam vsebino določila zakona, za katero menim, da bo tako delavce kot pristojne organe in službe zanimala. Pretežno se izogibam komentarjem, ker ni namen voditi o zakonu strokovne razprave, ampak navajam samo dejstva, vse pa z namenom, da bi v postopkih ugotavljanja viškov, ali kot zakon določa ugotavljanja

delavcev, katerih delo v organizaciji ni potrebno, ne prišlo do formalnih zapletov. Resnici ugotavljanja viškov in bolečinam ob tem se seveda tudi v Železarni Ravne ne bo kos ogniti.

I. Stari zakon je kot razloge opredeljeval tehnološke, organizacijske in ekonomske viške in ukrepe družbenopolitične skupnosti. Zakon dodaja še strukturne razloge, ki prispevajo k večji učinkovitosti organizacije.

Ker je stari zakon dopuščal različne razlage pojmov ekonomski, tehnološki, je zakonodajalec z uvedbo strukturnih razlogov dopolnil vrzel, ki je obstajala v starem zakonu in olajšal delo pri ugotavljanju viškov, predvsem na osnovi dejstva, da je gospodarstvo v kritični situaciji in da je treba rešiti, kar se rešiti da. V postopku reševanja pa je nezogibno soočiti se z viški delovne sile.

II. Zakon še vedno pozna začasno in trajno prenehanje potreb po delu delavca.

dar najdalj za 6 mesecev, razporedi delavca v okviru organizacije na drugo delovno mesto, za katero se zahteva eno stopnjo nižja strokovna izobrazba.

2. Lahko začasno, vendar najdalj za 6 mesecev, razporedi delavca v drugo organizacijo, na delovno mesto, za katero se zahteva enaka ali eno stopnjo nižja strokovna izobrazba.

3. Lahko napoti delavca na prekvalifikacijo ali dokvalifikacijo.

4. Odredi čakanje na delo.

5. Uvede delo v skrajšašem delovnem času.

O tem, kateri delavci so začasno nepotrebni in kateri ukrep bo uporabljen, odločijo v concernu upravni odbori.

Pred to odločitvijo mora upravni odbor zahtevati mnenje sindikata in ga tudi obravnnavati skupaj z njim.

Pri določitvi delavcev, katerih delo postane začasno nepotrebno, in pri izbiri ukrepov se upoštevajo delovna uspešnost, strokovna izobrazba, delovna doba in socialne razmere.

Opozorilo: zakon velja samo za tiste delavce, ki postanejo začasno ali trajno nepotrebni po 17.2.1991. Za ti.

NEKAJ KAZALCEV O DELU V JANUARJU

SKUPNA PROIZVODNJA

Ob pomanjkanju naročil v predelovalnih obratih so v Jeklarni dosegli predvideni plan 67 odst. Ob pomanjkanju finančnih sredstev primanjkuje tudi raznih vložnih materialov – jeklenih odpadkov in legur.

Valjarno še naprej tare kritično pomanjkanje naročil. Izkoriščenost prog je zaradi prepogostnih menjav asortimenta valjanja slabša. Delež visoko legiranih jekel je v primerjavi s preteklimi meseci konstanten.

Dostava šarž v Kovačnico zaradi pomanjkanja vložka v Jeklarni ni potekala po dogovoru, tako da so tudi zaradi tega nastajale težave v Kovačnici.

Za doseganje s planom predvidene količinske proizvodnje v Jeklolivarni še vedno primanjkuje naročil.

Enako je tudi v celotni mehanski obdelavi, saj je bil predvideni plan presežen le v Vzmetarni in delno v Nožih.

PLAN SKUPNE IN BLAGOVNE PROIZVODNJE V ODSOTKIH

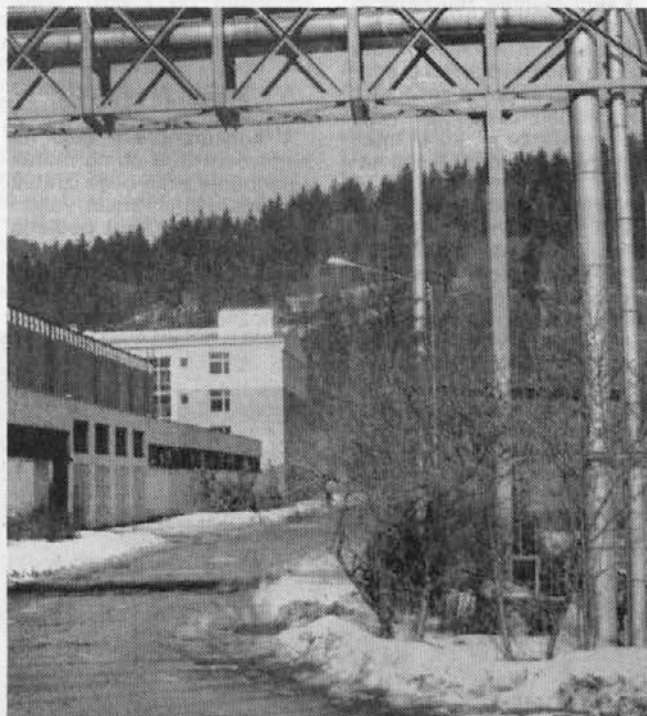
Januarja je bil plan skupne in blagovne proizvodnje v odstotkih dosežen takole:

	skupna proizvodnja	blagovna proizvodnja
Jeklarna	67,0	–
Jeklolivarna	72,3	82,6
Valjarna	63,2	59,1
Kovačnica	67,8	64,9
Jeklovlek	55,9	55,7
TSD	65,2	65,3
Orodjarna	68,3	70,0
Stroji	44,5	45,3
Industrijski noži	57,4	101,6
Pnevmatični stroji	60,0	60,0
Vzmetarna	105,5	105,5
Armature	54,9	69,0
Skupaj Koncern Železarna Ravne	65,5	60,8

OPOMBA

Prizak poslovnih rezultatov za januar je skromnejši zaradi temeljite reorganizacije koncerna, saj je precej ljudi, ki so prej obdelovali rezultate, odšlo na nove zadolžitve. Spremljanje, posredovanje in komentiranje rezultatov v prihodnje bo gotovo doživelo tudi določene spremembe, zato prosimo bralce za razumevanje.

Uredništvo

a) Začasno je delavec nepotreben zaradi nujnih operativnih razlogov, če ti trajajo do 6 mesecev.

Zakon sedaj bolj natančno določa ukrepe, ki so organizaciji oz. delodajalcu na voljo v primeru, da je delavec začasno nepotreben (višek). Vse te ukrepe lahko organizacija uporabi alternativno.

1. Organizacija oz. delodajalec lahko začasno, ven-

čakanje na delo za določen čas, za katerega so bile določbe izdane pred tem datumom (četudi delavci čakajo na delo še po tem datumu), velja stari zakon.

b) Trajno je delavec nepotreben, če postane njegovo delo zaradi nujnih operativnih razlogov v organizaciji oz. pri delodajalcu nepotrebno za dalj kot šest mesecev.

Delovno razmerje delavcu

takšnem primeru preneha na način in pod pogoji, ki jih določa zakon.

Postopek, ki ga zakon predvideva, je zapleten, dolgotrajen in po moje kaže zakonodajalec z njim nezaupanje do organizacije oz. delodajalca oz. njenih organov upravljanja.

Predpisani postopek je naslednji:

1. Najprej mora poslovodni organ (gen. direktor oz. direktorji podjetij) o razlogih za prenehanje potreb po delu delavcev, o številu in kategorijah nepotrebnih delavcev in o roku, v katerem bo prenehala potreba po delu delavcev, čimprej obvestiti delavski svet in sindikate.

Obvestilo z enako vsebino mora poslovodni organ poslati tudi pristojnemu zavodu za zaposlovanje in pristojni organizaciji DPS.

2. Organ upravljanja (upravni odbor) nato sprejme program razreševanja presežkov delavcev, v katerem določi ukrepe za preprečitev ali kar največjo omejitev prenehanja delovnega razmerja delavcev, seznam nepotrebnih delavcev ter ukrepe in kriterije za izbiro ukrepov za omilitev škodljivih posledic prenehanja delovnega razmerja, npr. ponudba zaposlitve v druge organizacije oziroma pri delodajalcu, zagotovitev denarne pomoči, zagotovitev pomoči za začetek samostojne dejavnosti, dokup zavarovalne dobe, delo s krajšim delovnim časom ipd.

Pri pripravi in sprejemu programa je poslovodni organ dolžan zagotoviti sodelovanje delavskega sveta in predstavnikov sindikata. Organ upravljanja (upravni odbor) je dolžan mnenja, predloge, pobude sindikatov in delavskega sveta obravnavati in se do njih opredeliti pred sprejemom programa.

3. Če je program sprejet brez upoštevanja stališč, mnenj in predlogov delavskega sveta in sindikatov, lahko le-ti v roku 8 dni po sprejemu programa sprožijo postopek pred arbitražno komisijo.

Steje se, da program velja, če delavski svet ali sindikati v roku 8 dni po sprejemu ne sprožijo postopka pred arbitražno komisijo ali če komisija v roku 8 dni po imenovanju ne odloči.

4. Ko program velja, organi upravljanja odločijo o prenehanju delovnega razmerja in pravicah iz programa razreševanja presežkov delavcev.

Zakon določa, da delovno razmerje delavca (10. čl.), katerega delo postane nepotrebno, ne preneha, če:

– je mogoče v okviru organizacije oziroma pri delodajalcu delavca razporediti na drugo delovno mesto, ki

ne ustreza njegovi strokovni izobrazbi, znanju in zmožnostim, če delavec s tako razporeditvijo soglaša

– je mogoče delavca za opravljanje drugega ustreznega dela prekvalificirati ali dokvalificirati v roku 6 mesecev

– je delo možno opravljati z nespremenjenim številom delavcev v skrajšanem delovnem času (najmanj 36 ur na teden), ki se šteje za polni delovni čas.

O tem odločijo organi upravljanja.

Pri določitvi delavcev, katerih delo postane trajno nepotrebno, se upoštevajo zlasti naslednji kriteriji, kar pomeni, da niso edini:

– strokovna izobrazba, delovne izkušnje, delovna uspešnost, delovna doba, zdravstveno stanje in socialno stanje (nepreskrbljeni družinski člani, obrtna dejavnost kot postranski poklic, kmetijska dejavnost, družbeništvo v zasebnih ali mešanih podjetjih).

Ti kriteriji so podrobneje urejeni v kolektivni pogodbi.

Kot kriterij za ugotavljanje nepotrebnih delavcev ne smejo biti upoštevane začasne odsotnosti z dela zaradi bolezni, izrabe porodniškega dopusta, dopusta za nego, nosečnosti.

Delovno razmerje delavcu ne preneha v času služenja vojaškega roka, bolniške, porodniškega dopusta, dopusta za nego in varstvo otroka, članom organov upravljanja, delavskega sveta, sindikalnim poverjenikom in delegatom skupščine DPS.

Zakon pozna tudi izjeme, kot so kategorija delavcev, ki lahko postanejo viški le ob njihovem soglasju, in sicer:

– invalidi, ki ne izpolnjujejo pogojev za invalidsko upokojitev

– delavec, ki mu do izpolnitve pogojev za upokojitev manjka do pet let zavarovalne dobe

– delavec, ki je manj kot leto zaposlen v organizaciji, kjer se viški ugotavljajo

– zakonca, ki sta zaposlena v isti organizaciji, kjer se viški ugotavljajo

– delavec, katerega zakonec je prijavljen kot nezaposlen na zavodu za zaposlovanje

– delavka oz. delavec samohranilka(-ec) z otrokom do dveh let starosti.

Delavcu preneha delovno razmerje po preteku 6 mesecev po dokončnosti sklepa o prenehanju delovnega razmerja. V tem času lahko delavec tudi dela.

III. Delavcu, ki je ugotovljen kot višek in mu zaradi tega preneha delovno razmerje, je organizacija, kjer je delal, dolžna izplačati odpravnino v višini najmanj polovice njegove

ZMANJŠANA PROIZVODNJA NAREKUJE RACIONALIZACIJE

Zaradi zmanjšanja proizvodnje je v Zvezni vse več potreb po prilaganju temu pojavu.

Na fotografiji je demontaža starih odpraševalnih naprav za brusilne stroje – centromaskine v Valjarni. Namesto njih stoji zdaj ob severni steni Valjarne več novih, manjših filtrov.

Nadzorni izvajanja del v Inženiringu Franc Pušnik je povedal, da je bistvo investicije v racionalizaciji, saj bo pri novih napravah boljše čiščenje, večji izkoristek, predvsem pa se bo v celoti zmanjšala poraba električne energije. Doslej je bilo namreč na eno odpraševalno napravo priključenih več centromaskinov, in četudi je delal le eden, je morala obratovati celotna naprava. Zdaj bo imel vsak brusilni stroj svoje odpraševanje.

Posel je bil kompenzacijski, opravil pa ga je podjetnik Srečko Prislan.

H.M.

vega povprečnega mesečnega osebnega dohodka v zadnjih treh mesecih za vsako leto. Do odpravnine niso upravičeni delavci – viški, če jim organizacija, kjer so delali, zagotovi ustrezno zaposlitev v drugi organizaciji ali jim dokupi delovno dobo.

Delavec, ki mu je prenehalo delo v organizaciji oz. pri delodajalcu, ima pod enakimi pogoji prednostno pravico pri sklenitvi delovnega razmerja, če organizacija v roku enega leta zaposluje nove delavce.

Miran Kos, dipl.iur.

Varstvo delavcev skozi leto 1990

Vsak izmed nas se je gotovo že večkrat ozrl na pročelja nekaj obratov, kjer visijo še danes mogočni napis »Varnost prednost«, »Delaj varno«... Ali je res tako?

Omenjena opozorila postajajo vse bolj neopazna, prerašča jih zob časa in vprašamo se, ali je to tudi odraz razmer, v katerih živimo in delamo. Pustimo patetiko na strani in se raje soočimo s tistimi kazalci varstva delavcev, ki so za to področje relevantnejši.

Leto, ki je za nami, je po statističnih pokazateljih varstva pri delu gotovo varnejše kot prejšnje. Beležimo za dobrih 10 odstotkov manj poškodb kot v letu 1989. Kljub vsemu je bilo registriranih preko 400 poškodb na delu in na poti na delo. Od tega smo imeli 8 poškodb, ki so kvantificirane kot težke poškodbe na delu. Vendar je bilo leto 1990 po dolgem obdobju (za železarno Ravne) brez smrtnih poškodb, kar je vsekakor vzpodbuden podatek.

Raziskavam poškodb povečamo posebno pozornost. Temeljito preučevanje vzrokov poškodb pomeni posledično ukrepanje za njihovo odpravo. Vrsto let ugotavljamo, da je velika večina poškodb zaradi osebnega – subjektivnega faktorja. V preteklem letu je bilo kar 43 odstotkov poškodb zaradi nesmotnega in nezanesljivega načina dela. Temu sledijo kršitve predpisov iz varstva pri delu s 16 odstotki in zaradi neustrezno opremljenega oziroma vzdrževanega delovnega prostora 6 % poškodb na delu.

Na drugi strani pa ugotavljamo manjši delež vzrokov poškodb zaradi nepredvidljivih motenj v tehnološkem procesu, napak na strojih, neuporabljenih varnostnih napravah idr.

Tako se bo morala, bolj kot doslej, vsa pozornost posvetiti odpravi najpogostejših vzrokov poškodb. Menimo, da zaposleni pri svojem delu pogosto podcenjujejo nevarnost, ki se ob delu

Odgovor je vsekakor v naslednjem uvajanju in usposabljanju mladih delavcev za varno delo. To je vsekakor naloga strokovnih služb koncerna kot tudi vodij oziroma delovodij neposredno na delovnih mestih. Svoj pomen in vpliv pa bo gotovo imela sprememba šolskega sistema, kjer mora imeti pri stopnjah poklicnega usposabljanja (2.3. in 4. stopnja) svojo mesto predvsem strokovna in praktična usposobljenost.

Ob tej priliki bi omenil tudi predlog, ki ga pripravljamo za dopolnitev sistema nagrajevanja. Gre za uvedbo posebne stimulacije tako za delavce, ki v določenem obdobju nimajo poškodb, kot za tiste vodje oziroma delovodje, katerih delavci niso utrpeli poškodb pri delu.

Ne nazadnje pa sodi med ukrepe za zmanjšanje poškodb na delu, zlasti tistih zaradi vzrokov subjektivnega faktorja, poostren nadzor varnostnih inženirjev kot vodstvenih delavcev podjetij glede izvajanja in upoštevanja varnostnih ukrepov (upoštevanje navodil za varno delo, uporaba osebnih zaščitnih sredstev). Bolj kot doslej bomo morali proti takšnim kršitvam ustrezno ukrepati.

Na področju zdravstvenega varstva je bila v preteklem letu vrsta dejavnosti zaradi skrbi za čim večje zdravstveno varstvo delavcev. Visoko frekvenco dela beležimo v postaji prve pomoči, kjer je bilo v lanskem letu opravljenih preko 22.000 različnih zdravstvenih storitev. Največ je bilo intervencij zaradi poškodb pri delu, nenadnih obolenj, prevezov, kontrolnih merjenj krvnega tlaka idr.

V lanskem letu je bilo zaradi resnejših poškodb ali obolenj odpeljanih v zdravstveni dom oziroma bolnišnico 690 delavcev.

venega stanja. Pristojni zdravniki resno opozarja na razna obolenja oziroma prve spremembe zdravstvenega stanja v zvezi z neposrednim vplivom delovne okolice (visok nivo hrupa, neustrezna ureditev delovnega mesta – prisilna drža in s tem v zvezi obolenja gibal, slaba osvetljenost na delovnem mestu idr.) Temu problemu moramo v podjetjih posvetiti posebno pozornost.

S tem namenom je bil ustanovljen poseben interdisciplinarni team, ki bo skupaj z zdravniki obratne ambulante in dispanzerjem medicinske dela ugotavljal tiste škodljive faktorje, ki vplivajo na zdravje delavcev ter predlagal konkretne ukrepe za njihovo odpravo.

Skrb za sanitarno-higienske razmere spada med osnovne ukrepe zagotavljanja ustreznih delovnih pogojev. Tako smo opravili preko 70 pregledov posameznih prostorov. Ugotavljamo, da je stanje marsikje vse prej kot dobro, zlasti v tistih obratih, kjer je velikost in opremljenost prostorov glede na število uporabnikov pod normativom. Marsikje je vzdrževanje sanitarnih prostorov, umivalnic in garderob v slabem stanju tudi zaradi izredno slabega odnosa uporabnikov le-teh.

V prostorih družbene prehrane se je odvzelo kar 231 brisov na čistočo. Z vzdrževanjem visokega nivoja osnovnega reda in snažnosti ter obdobjnih pregledov dosegamo ustrezne sanitarno-higienske pogoje, saj v preteklem letu nismo imeli zastrupitve pri pripravi ali razdeljevanju hrane.

Vsekakor pa ne moremo biti povsem zadovoljni z absentizmom oziroma bolniško odsotnostjo naših delavcev. V lanskem letu, kljub znižanju bolniškega staleža glede na prejšnje, leto beležimo preko 7,5 % odsotnost iz dela zaradi bolezni, nesreč, nege in porodniške. Samo zaradi bolezni in nesreč v zvezi z delom smo izgubili kar 92.135 delovnih dni. Z drugimi besedami to pomeni, da je bilo zaradi tega doma vsak dan preko 350 delavcev. Se bolj zaskrbljujoči so stroški podjetja za nadomestilo osebnega dohodka v času bolniške. Ti so znašali preko 19 milijonov din oziroma takrat več kot 2,7 milijona DEM.

Zaradi zmanjšanja bolniškega staleža so se zdravstveni in socialni delavci vključili v delo konzilarne obravnave

delavcev z daljšim bolniškim staležem (nad 30 dni). Samo v drugi polovici leta je bilo obravnavano preko 670 delavcev. Rezultat dela konzilija je viden predvsem v zmanjšanju bolniškega staleža delavcev.

Hkrati pa so se pričeli skrajševati postopki za ocenitev delazmožnosti na invalidski komisiji SPIZ-a. Skupaj je bilo ocenjenih preko 150 delavcev, ki so pridobili različne statuse iz pokojninsko-invalidskega zavarovanja. Od tega je bilo invalidsko upokojenih 78 delavcev. Vendar ostaja še naprej za Železarno Ravne izredno visok odstotek zaposlenih delovnih invalidov. Teh je nekaj manj kot 700 ali preko 12 % vseh zaposlenih, kar bo predstavljalo in zahtevalo v času temeljitega prestrukturiranja koncerna še dodatne napore.

Skrb za delavce, njihovo počutje in zdravje ter ohranjanje delovne kondicije je imelo v Železarni Ravne vedno svoje mesto. S tem namenom je bilo na osnovi kriterijev (delovna doba in posebni pogoji dela) na rekreativnem letovanju 213 delavcev.

Ne nazadnje velja omeniti tudi velik odziv naših delavcev na organiziranih krvodajalskih akcijah. V lanskem letu se je te humanitarne akcije udeležilo kar 733 delavcev.

Če strnemo oceno o stanju varstva delavcev, ne moremo mimo dejstva, da železarna vlaga znatna sredstva za njihovo varnost, zdravje in počutje. Kljub vsemu pa izgubljamo ogromna sredstva zaradi nesreč pri delu (zdravljenje, denarna nadomestila, odkodnine, motnje pri organiziranju delovnega procesa) odsotnosti zaradi bolezni, invalidnosti idr. Zato ni naključje, da je v tem času usmerjeno delo na področju varstva delavcev predvsem v racionalno trošenje sredstev za varstvo pri delu. Poglavitni cilj našega dela je priprava takšnih pogojev, da na strokovnih podlagah skupaj z vsemi zaposlenimi posežemo v največji možni meri k zmanjšanju stroškov, ki nastajajo zaradi opuščanja osnovnih varstvenih ukrepov. S tem bomo na eni strani ohranjali zdravje zaposlenih, na drugi strani pa prispevali k zmanjšanju stroškov in s tem k večji konkurenčnosti, ki nam je v teh časih še kako potrebna.

Mirko Vošner

NAJVEČJI DEL NAŠIH NESREČ PRIDE DO NAS ZATO, KER SMO JIM ŠLI NAPROTI.

A. Schwarz-Bart

pojavlja, ob hkratnem zanemarjanju upoštevanja navodil za varno delo. Temu sta gotovo vzrok pomanjkljiva strokovna usposobljenost, ki daje vse pre malo poudarka varstvu pri delu. To še posebno velja pri mladih delavcih, takoj po končanem šolanju, saj je imelo preko 30 odstotkov poškodovanih od 1–4 let delovne dobe in več kot 6 odstotkov manj kot 1 leto dela. In kako odpraviti te vzroke?

Področju preventivnega zdravstvenega varstva je bila namenjena posebna skrb.

Na različne zdravstvene preglede (obdobne, ciljne, kontrolne) so bili napoteni kar 1.004 delavci. S tem kar najbolj dosledno spremljamo zdravstveno stanje naših delavcev. Ob vsem tem velja opozoriti, da je pri vse več delavcih ugotovljena manjša ali večja sprememba zdravst-

IZ PROIZVODNEGA PROGRAMA

NAJTI NAJCENEJŠO VARIANTO

Predstavljamo dva izdelka visoke tehnologije, s katerima se trenutno preizkušamo v Železarni Ravne, v firmi STO.

Desno so zaporni elementi za armature. Niso klasični – liti, pač pa iz pločevine. S tehnologijo se lahko prilagodimo domačim in tujim uporabnikom. Gre za več tipov od DN 100 do DN 300. Prav tehnologija omogoča tudi cenenost tega elementa.

Levo so ventili za ladijske motorje diesel. So eden izmed izdelkov specialne jeklarne, zelo zahtevni po kovaški in končni mehansko obdelovalni plati. Za njih uporabljamo specialno zlitino nimonoc 80A, konstrukcija pa ni naša. Naročnik, ladjedelniška industrija Jugoturbina Karlovac, Ujanik Pulj, 3. maj Reka, je zaenkrat izrazil potrebo po 3 tonah teh ventilov letno.

Skupni imenovalec pri razvoju obeh izdelkov je najti najcenejšo varianto.

Informaciji je posredoval **dipl. inž. Samo Večko**, vodja projekta za ventile in zaporne elemente.

V železarni skušamo dobiti posle za najrazličnejše industrije, tudi steklarsko.

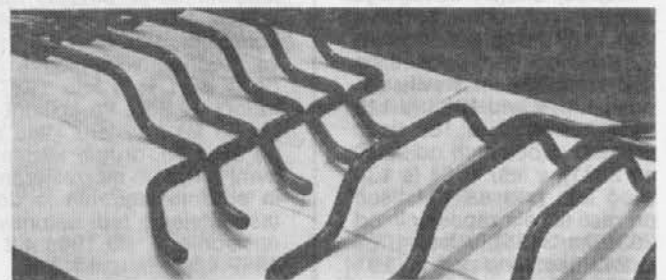
Tako smo imeli pred kratkim v delu enega izmed potrošnih elementov za peči v tej industriji – sapnico za vpihovanje mešanice. Ni šlo le za to, da bi dobili naročilo že preizkušenega in uveljavljenega elementa, pač pa smo z namenom povečati obstojnost izdelek naredili iz dveh novih materialov. Zdaj je na testiranju v Steklarni Hrastnik.

Posnetek je iz prototipne delavnice, kjer so preizkušali obdelovalnost sapnice.

RAZVIJAMO MATERIAL ZA STEKLARSKO INDUSTRIJO

PROTOTIP, KI OBETA DELO ZA VZMETARNO

Audit, ki smo ga pred dvema letoma dobili od francoskih strokovnjakov, ko so si temeljito ogledali našo železarno, nam je prinesel konkretne posle. Za novomeški Revoz že nekaj časa dobavljamo material iz Jeklovleka, tokrat pa gre za prve končne izdelke: sprednji in zadnji stabilizator ter torzijsko osovino. Do sedaj je Revoz te dele dobival iz Francije.

18. februarja letos smo iz železarne v Revoz poslali vzorce prednjih stabilizatorjev za Renault 5 – zaradi izdaje homologacije (to je atest v avtomobilski industriji). Kot je povedal razvojni tehnolog v Tehniški projektivi STO **dipl. inž. Dušan Strmčnik**, so izdelek razvili po Renaultovi dokumentaciji in po njihovih zelo strogih zahtevah, pri izdelavi pa so sodelovali TSD, Noži, minilivarna in privatnik Sonjak. Nosilec posla je bila prototipna delavnica.

Če bo homologacija pozitivna, računajo na letni posel za okoli dva milijona mark. Bo pa to nadomestni program za Vzmetarno.

Zbrala: H.Merkač

POL STOLETJA ŽELEZARNE V ŠTEVILKAH

NAJVEČJA SKUPNA PROIZVODNJA: 550 TISOČ TON LETA 1986

Leta 1937 je 365 zaposlenih ustvarilo 15 tisoč ton skupne proizvodnje. Do leta 1942 se je ta proizvodnja stalno večala (878 zaposlenih – 26 tisoč ton), v letu 1943 pa je padla (1041 zaposlenih – 22 tisoč ton). Za leto 1944 ni podatkov, v letu 1945 pa sta se znižala oba kazalca (760 zaposlenih – 20 tisoč ton). Nato se začne vzpon tako pri skupni proizvodnji kot pri številu zaposlenih, le izjemoma so nižanja: v letu 1950 (z 39 tisoč ton leto prej na 35 tisoč pri rasti števila zaposlenih od 1543 na 1623), leta 1962 (s 122 tisoč leto prej na 119 tisoč pri rasti števila zaposlenih od 2577 na 2630), v letu 1967 (z 233 tisoč v letu prej na 217 tisoč pri zmanjšanju števila zaposlenih od 3255 na 3173), v letu 1976 (s 454 tisoč leto prej na 408 tisoč pri povečanju števila zaposlenih od 4560 na 4597), v letu 1978 (s 469 tisoč leto prej na 467 tisoč pri rasti števila zaposlenih od 4752 na 5018), v letu 1982 (s 512 tisoč ton v letu 1980 na 500 tisoč pri rasti števila zaposlenih od 5292 v letu 1980 na 5701) ter v letu 1987, ko se začne stalno zmanjševanje (s 553 tisoč ton v letu 1986 na 366 tisoč v letu 1990 pri hkratnem zmanjšanju števila zaposlenih od 6981 v letu 1987 na 5987 konec lanskega leta).

Največji skoki v doseganju skupne proizvodnje so bili v letu 1939 (s 15 tisoč ton na 22 tisoč pri celo od 455 na 450 zmanjšanem številu zaposlenih), v letu 1963 (s 119 tisoč leto prej na 138 tisoč pri rasti zaposlenih od 2630 na 2931), v letu 1964 (s 138 tisoč leto prej na 194 tisoč pri rasti števila zaposlenih od 2931 na 3185), v letu 1969 (z 242 tisoč leto prej na 291 tisoč pri povečanju števila zaposlenih s 3439 na 3651), v letu 1970, ko je bil rekordni skok (z 295 tisoč ton leto prej na 395 tisoč pri rasti števila zaposlenih od 3439 na 3651), v letu 1979 (s 467 tisoč leto prej na 506 tisoč pri povečanju števila zaposlenih od 5163 na 5292) ter v letu 1984 (s 508 tisoč leto prej na 543 tisoč pri povečanju števila zaposlenih od 5842 na 6060).

Razmerje med rastjo števila zaposlenih in večanjem števila ton skupne proizvodnje je bilo po letu 1970 v pozitivni korelaciji v letih 1970, '71, '72, '73, '74, '75 in '77, nato ne več. Po letu 1984 se to ne-

Oddelek za statistiko v železarni redno izdaja mesečne in letne biltene o poslovanju železarne, občasno pa tudi bilten, ki zajema širše obdobje.

Tako je letos po dvajsetih letih spet izšel poslovni priročnik z nekaterimi podatki vse do leta 1937 nazaj. Številke so zanimive in posredno prikazujejo razvoj železarne v petdesetletnem obdobju.

gativno razmerje izrazito stopnjuje vse do leta 1990, ko je najslabše v zadnjih 20 letih (5987 zaposlenih je ustvarilo le 366 tisoč ton skupne proizvodnje), kar pomeni, da je bila produktivnost na tono skupne proizvodnje v zadnjih 20 letih najmanjša prav v letu 1990.

Tudi produktivnost, računana po stalni ceni, je bila v zadnjih štirih letih najnižja v letu 1990: v letu 1987 je bila 98,2-odstotna, v letu 1988 97,9-odstotna, v letu 1989 96,2-odstotna ter v letu 1990 87,1-odstotna.

NAJVEČJI IZVOZ: 37 TISOČ TON LETA 1988

Kako smo izvažali? Podat-

ke imamo od leta 1970.

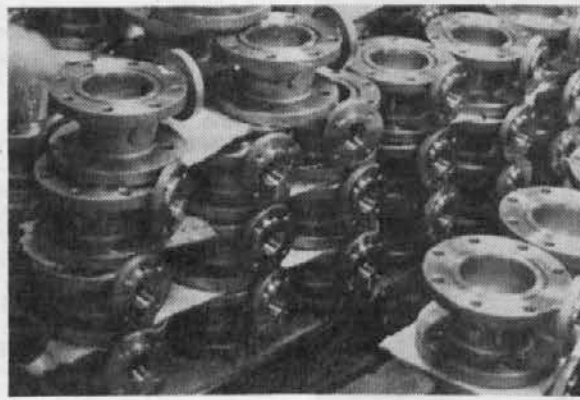
Ni kontinuitete v rasti ali padanju, pač pa so številke zelo spremenljive. Po 10 do 15 tisoč ton smo izvažali v letih 1971, 1975 in 1978, po 15 do 20 tisoč ton v letih 1976, 1977 in 1979, po 20 do 25 tisoč ton 1972, 1980, 1989 in lani, po 25 do 30 tisoč ton 1981., 1986., 1987. ter po 30 do 35 tisoč ton 1970., 1973, 1974, 1982., 1983., 1985. in več kot 35 tisoč ton v letih 1984 in 1988.

Glede na število zaposlenih smo največ izvozili v letih 1970, 1973 in 1974, najmanj pa 1971., od 1975. do 1979., 1987. ter lani in predlani. Je pa izvoz vrednostno vsa leta po 1970. naraščal, padel je le v letih 1984, 1985 in 1987.

NAJVEČ JEKLA: 239 TISOČ TON LETA 1986 NAJVEČ NAJBOLJŠEGA: 8,5 % LANI

Za jeklo imamo podrobne podatke od leta 1986. Največ smo ga izdelali (skupaj s tekočim jeklom iz Jeklolivarne) v letu 1986 (239 tisoč ton), potem pa količina konstantno pada do 143 tisoč ton lani. Tako smo ga v letu 1986 izdelali okoli 36 ton na zaposlenega, lani pa le okoli 25 ton.

Po kakovostnih skupinah se je odstotek specialnih jekel višal od 7,4 % v letu 1986 na 8,5 % lani. Odstotek po vrsti drugih najkakovostnejših jekel visokolegiranih orodnih je bil v letu 1986 8 in je padel vse do lani, ko se je povzpela na 8,7 %. V celotni strukturi jekel v Železarni Ravne že vsa leta izdelujemo največ konstrukcijskih legiranih jekel, ki so po kakovosti takoj za orodnimi visokolegiranimi. V letu 1986 smo jih izdelali 47,1 %, v letu 1987 50,2, nato 46,8 %, 48,4 % in lani 44,2 %. Po količini sledijo konstrukcijska nelegirana jekla (v letu 1986 smo jih izdelali 29,3 %, lani pa 28,4 %), drugih kvalitet pa že vsa leta izdelujemo manj (orodnih nizkolegiranih med 2 in 3 %, brzoreznih in orodnih legiranih le do 1 %), pri masovnih jeklih (sem štejemo tudi betonsko železo) pa je bilo gibanje naslednje: v letu 1986 4,8 %, 1987 6,1 %, 1988 8,2 % 1989 4,6 % in lani 7,3 %.

Lani je znašal okoli 71 milijonov dolarjev, leto poprej pa le 43 milijonov.

Na domačem trgu smo po letu 1970 največ prodali v letih 1985 in 1986 (136 in 132 tisoč ton), pod 100 tisoč ton smo prodali v letih 1970 in od 1972 do 1974 in potem prvič spet lani (le 81 tisoč ton). Do 110 tisoč ton smo prodali 1976. in v letih od 1982 do 1984, do 120 tisoč ton 1981., nad 120 pa v vseh drugih letih. Glede na število zaposlenih smo na domačem trgu najbolje prodajali v letih 1971 (indeks 29,1), najmanj pa prav lani (indeks 14,4).

NAJKRAJŠI POPREČNI ČAS ZALOG: 54 DNI V LETU 1989

V letu 1984 smo imeli vložni in pomožni material poprečno na zalogi 31 dni, v letu 1985 17 dni, v letu 1986 15, 1987 16, 1988 14 in v zadnjih dveh letih (skupaj z zalogo starega železa) 19 dni.

Poprečno letno smo imeli nedokončano proizvodnjo in polizdelke na zalogi od 40 dni v letu 1984 do 34 dni lani (v letu 1985 35 dni), 1986. 33 dni, 1987. 36 dni, 1988. 38 dni in 1989. 30 dni.

Gotove izdelke smo imeli v letih od 1984 do 1990 poprečno na zalogi 5,5 dni (v letih 1984, 1985, 1988 in 1989 po 5 dni, v letih 1986 in 1987 po 7 dni ter lani 6 dni).

Skupaj smo imeli zaloge v železarni poprečno od 76 dni v letu 1984 do 60 dni lani (po 57 dni v letih 1985 in 1988 ter 55 dni v letu 1986, 59 dni v letu 1987 in 54 dni v letu 1989).

NAJVEČJA POPREČNA PORABA UR ZA TONO IZDELKA V ZADNJIH PETIH LETIH – 733 UR V PNEVMATIKI

Porabljene ure na tono skupne proizvodnje so odvisne od zahtevnosti izdelka, zato so številke najvišje v obratih s končnimi izdelki. Na prvem mestu so Pnevmatični stroji, ki so v letih od 1985 do 1990 poprečno rabili 733 ur za tono izdelka. Sledijo Orodjarna s 522 urami in TSD s 197 urami. V Obdelavi so poprečno porabili 195 ur, v Metalurgiji 4,8 ure, v železarni skupaj pa 19,5 ure na tono skupne proizvodnje.

Prilpavila: H. Merkač

LETO 1990:

MANJ BOLEZIN

Lani je bolniška v železarni padla – to je zanesljiv podatek tako za boleznine do 30 dni kot za tiste nad 30 dni. Odstotki sicer še niso idealni in še tudi prekoračeni v primerjavi z leti, ko je bila bolniška najnižja, a vendarle – za lani so številke spodbudne!

V zadnjih petih letih je bilo glede na število zaposlenih najmanj bolniških do 30 dni v letu 1987 (5,47 %), sledijo leta 1985 (5,67 %), 1986 (5,80 %) in 1988 (5,83 %), nato se v letu 1989 odstotek krepko zviša na 6,68 %, lani pa pade na 6,25 %. Pri bolezninah nad 30 dni je odstotek po letu 1985 rasel do leta 1988 (1985. 1,14 %, 1986. 1,34 %, 1987. 1,69 %, 1988. 1,64 %), predlani pa padel na 1,56 % in lani na 1,46 %.

Delovne enote, ki boleznin do 30 dni lani niso uspele zmanjšati, ampak so jih celo povečale, so: Kovačnica (s 5,27 na 5,44 %), Jeklovlek (s 6,52 na 10,57 %), Kalilnica (s 7,66 na 8,31 %), Orodjar-

na (s 5,28 na 5,75 %), Ind. noži (z 8,22 na 9,24 %) ter Turizem in družbeni standard (s 6,80 na 7,77 %). Boleznine nad 30 dni pa so se povečale v Kalilnici (z 0 na 1,54 %), v Vzmetarni (z 0,04 na 0,06 %) in v Energiji (z 0,11 na 0,23 %). V petih letih so imeli od metalurških obratov poprečno najnižjo bolniško do 30 dni v Kovačnici (5,73 %), najvišjo pa v Jeklarni (8,9 %). Med drugimi enotami je na prvem mestu Vzmetarna (8,9 %), sledijo pa Industrijski noži (6,7 %) in Pnevmatični stroji (6,6 %).

O vzrokih za zmanjšanje števila boleznin je težko govoriti na pamet, saj so zelo kompleksno področje (obsegajo tudi porodniške, nego na domu, poškodbe), gotovo pa je enega izmed vzrokov iskati tudi v tem, da smo se začeli bati za svoja delovna mesta. Mimo so namreč časi, kot piše psiholog dr. Vid Pečjak v knjižici Kako se je podrl komunizem, ko je bil »pakt med demokracijo in de-

lavskim razredom«, o katerem je že pred desetimi leti pisal zagrebški sociolog Josip Županov. To je bil pakt, ko »delavci sicer prejemajo nizke dohodke, toda oblast jim na drugi strani daje socialno varnost, tolerira sivo in črno ekonomijo in celo zabušavanje. Delavec naših »organizacij združenega dela« zlepa ni izgubil službe, najsi je bil njegov delovni učinek še tako majhen.« In naprej:

»Ker pa se bodo težave povečale, se zna delavecem in drugim slojem po začetni euforiji »zakolcati« po dobrih starih časih, po časih zagarantiranih, četudi majhnih plač, po časih, ko so lahko manjkali od dela, izkoriščali »bolniško« in »fušali« na svojem domu z materialom, ki so ga prinesli iz fabrike.«

H. Merkač

KRATKA PRAVILA
ZA SANACIJO

– Podjetje je treba razdeliti na neodvisne poslovne enote, ki so oblikovane tako, da lahko delujejo povsem samostojno, z razvojem in projektivo, s proizvodnjo in trženjem. Ko se bodo te enote konsolidirale, bodo same začutile potrebo po strateškem razvoju. – To so izkušnje Zahoda.

– Investirati moramo v nove izdelke, oplemenitene z računalniškim upravljanjem. Nadomeščati moramo staro opremo z novo in hkrati zamenjati delavce z nizko kvalifikacijo z novimi, visoko kvalificiranimi in visoko izobraženimi. Predvsem pa moramo prehajati na nove proizvodne programe, ki bodo relevantni za izvoz v višjih cenovnih razredih. S tem bomo prešli na višje stopnje dobička.

– Prav tako moramo začeti uvajati nove marketinške metode in aktivno sodelovati s tujimi firmami na vse mogoče načine (mešane družbe, skupni projekti za kompleksne tehnološke objekte) in pri tem uporabiti reference, ki jih imamo po svetu.

(Povzeto po članku: Marko Kos, Litostroj in Metalno je mogoče rešiti, Manager št. 9 1990)

Dva nasveta direktorjem

Predstavite delavcem svojo strategijo kot soodvisne dele, kot lego kocke. Če delavci ne bodo videli, kaj jim uresničevanje kakšnega programa prinaša, se zanj ne bodo gnali.

(CIM Strategies, december 1990)

Najemanje ljudi je tako pomembno, da mora to delo opraviti lastnik firme ali direktor.

Direktorji v ZDA

V ZDA pravijo direktorju president ali C.E.O. (izg. si-i-ou), kar pomeni chief executive officer. Poprečen direktor v ZDA je belec, protestant, poročen, oče treh otrok, star okoli 60 let in na položaju 8 let. Ima diplomo znane univerze, igra golf, tenis in jadra.

O reklamih

Politična reklama nima etike.

Slabemu izdelku dolgoročno ne more pomagati nobena propaganda, lahko pa ga uniči.

Propaganda sama najbolj potrebuje propagando.

Dobra propaganda lahko proda prvo številko novega časopisa, pete pa ne več, če je časopis slab.

Reklama ne sme biti resna, racionalistična, ampak duhovita, sproščena, celo veseljaška.

Obljuba, velika obljuba je duša oglaševanja.

AIDA ni samo slavna opera, ampak tudi kratica, ki obsega štiri temeljna pravila reklame:

Attention – pozornost
Interest – zanimanje
Desire – poželjenje
Action – dejavnost
Vse to je treba seveda vzbujati.

Iz sveta

– Računalniški industriji, ki je dolgo veljala za zelo uspešno, se je lani dobiček prepolovil. Izpodrinila jo je genska tehnologija, ki kaže letno rast 100 odst.

– Coca-Cola presenetljivo spada v skupino tistih, ki imajo na Wall Streetu najboljše delnice.

– Število brezposelnih po svetu se večja, razen v Nemčiji in na Japonskem.

OPOZORILO

Zdromite se! Neumno bi bilo, da bi vas stres in infarkt za vedno parkirala nekam, kjer vas bodo obiskovali le za 1. november.

BAINIT IZ ZVRTINČENE KOPELI

Ob besedah »vrtinec« in »tekoč« se navadno spomnimo na hudo nevarne rečne vrtince, ki so ugonobili že marsikoga. Tehnologija nam je omogočila, da tudi ta nevarni pojav – vrtince – obrnemo sebi v dobro. Izmislili smo si t.i. utekočinjene plasti ali postelje ali zvrtničene kopeli.

Zgodovina zvrtničene plasti je pri nas povezana s poskusi povečevanja žilavosti visokotrdnih jekel, kot so VCNMo 200 (2 % Cr, 2 % Ni, 0,4 % Mo), VCV 150 (0,5 % C, 1 % Mn, 1 % Cr, 0,15 % V), ali orodnih jekel, kot sta osikro 4, OCR 12 ali celo nelegirano orodno jeklo z 0,8 % C. Želo žilavi naj bodo izdelki kot noži kosilnic, strune, vzvodi pisalnih in drugih podobnih naprav, plošče za mletje lesa, dlata za klesanje trdega in srednje trdega kamna. Že po imenih vidimo, da gre za trde predmete.

Trde kovine pa so le redkokdaj obstojne proti udarcem. Tako izjemnost pomeni odkritje nove strukture, ki je ne najdemo v naravno ohlajenem jeklu, pač pa v posebej izotermno kaljenem.

Seveda ni vsako jeklo dovzetno za izotermno kaljenje, to bi bilo prelepo. Zgoraj imenovana jekla so med tistimi, ki jih moremo istočasno utrditi in žilavostno okrepiti. Proces pa zahteva nekaj znanja in poskušanja. Ni namreč vseeno, kakšno temperaturo ima kalilna kopa in kako dolgo zadržujemo izdelek v tej kopeli, preden ga pustimo ohladiti na sobno temperaturo. Iz avstenita (strukture pri kalilni temperaturi) namreč želimo dobiti čimveč spodnjega bainita. Ravno tega, ker je veliko bolj žilav in trd kot perlit, neprimerno bolj žilav kot martenzit ali zgornji bainit.

Jeklu VCNMo 200 moremo zboljšati žilavost za 20 % nasproti žilavosti pa navadni toplotni obdelavi (kaljenje s sledečim popuščanjem). Podobno orodnemu jeklu z 2 % C in 12 % Cr. Nekaterim jeklom, kot sta VCV 150 ali osikro 4, pa izotermna obdelava v spodnji bainit kar podvoji žilavost, ne da bi bila trdota manjša kot po navadni toplotni obdelavi. S 14-minutnim zadržanjem vročega jekla pri 280°C dosežemo na izdelku trdoto 48 HRC in njegovo odpornost proti udarcem oz. žilavost 30 J. Po navadni toplotni obdelavi na to trdoto je izdelek pol manj žilav.

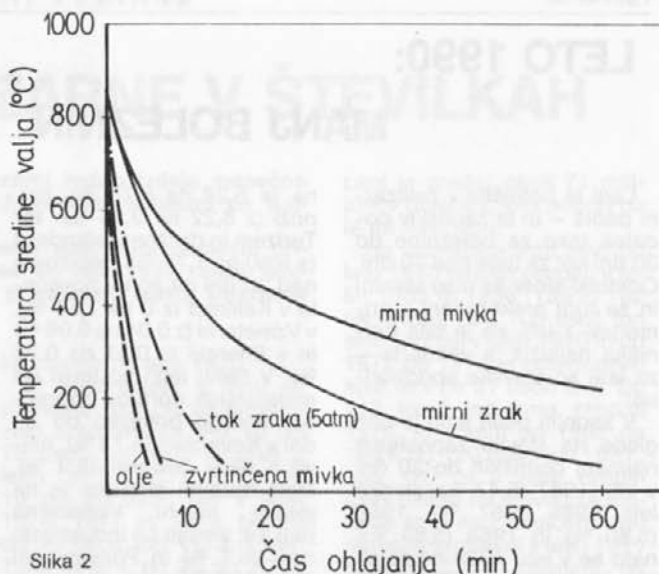
Včasih je temperatura premene za najboljšo žilavost res 280°C, toda večinoma ni. Najpogosteje je treba kaliti pri okoli 350°C. Pa smo sredi problema, težav. Kalilne kopeli za tako temperaturo namreč ne morejo biti oljne, druge so pa neprijetno strupene, nekatere je tudi nemogoče hitro ogreti (svinčene). Primer soli, ki se tali pri razmeroma nizki temperaturi, je čilski soliter. Res se tali že pri 135°C, toda pri 500°C že razpada v sestavne dele, ki so skoraj taki kot v smrtonosnih živčnih »bojnih« strupih. Zamislimo si, kaj nastane ob vročem kosu (850, 900°C), ki ga zaradi izotermnega kaljenja vtaknemo v staljeno sol, ogreto na 350°C. Verjetno se bo ob površini izdelka sol ogrela precej nad 500°C. Večji je izdelek, počasneje se bo ohlajal in dlje časa bo zastrupljal zrak, nas.

V Nemčiji so predpisi za varstvo

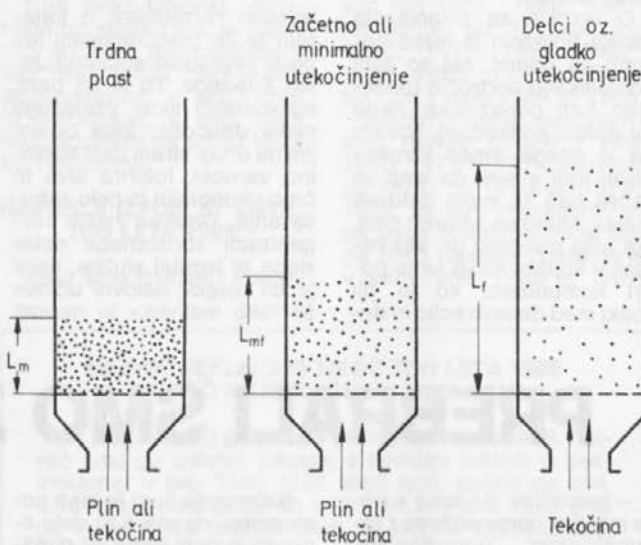
okolja strogi, zato se je nekaj kalilniških obratov že odločilo, da namesto solnih kopeli uporabljajo za kaljenje in druge toplotne obdelave zvrtničene kopeli oz. peči na zvrtničeno plast.

Tudi mi smo se odločili izdelati tako peč, in to celo istočasno kot Nemci – to pomeni, da nismo mogli veliko zaostajati za njimi. Motiv pa smo le imeli svoj: ustrezne soli nam je zmanjkalo, nove iz Nemčije pa ne dobite kmalu brez komedij.

Opogumili smo se torej in skonstruirali tako peč. Zbrali primerne snovi – ognjevzdržna jekla, keramika, elektrospirale, regulacijske pripomočke. Skratka, združili smo se metalurgi, energetiki, kemiki,

Slika 2

Slika 1

strojniki, elektrotehniki, gradbeniki in druge vrste strokovnjaki, da smo zgradili v kratkem času posodo za vrtničenje, ki smo jo mogli na tesno posaditi v ustrezno električno uporabno peč, tudi zgrajeno v ta namen. Značilnost te peči je, da navadno ni zaprta, ni pokrita posoda z zvrtničeno kopeljo niti med delom. Temu se marsikdo čudi, češ ali niso toplotne izgube gromozanske, saj vemo, da že ozka špranja v navadno peč ne dopušča doseganja metalurško uporabnih temperatur. Glede te pripombe smo lahko potolaženi, saj tudi pri tej peči ne sme biti najmanjše špranje v prostor, kjer so ogrevne spirale.

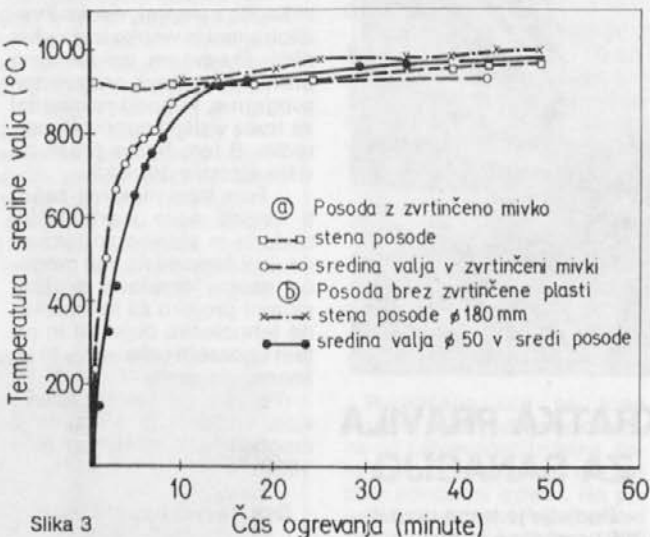
Posoda za vrtničenje ima dvojno dno (sl. 1). Med oba pošiljamo stisnjen zrak, ki skozi zgornje porozno ali drobno luknjičasto dno ustvarja zračni tok, ki dvigne v ledenje in vrtničenje drobno snov (npr. mivko, drobno glinico, livarski pesek, grafit). Potreben je pravi pretok plina (zraka), kot kaže slika 1, in pričla bomo čarovniji. Tako zvrtničeno snov namreč moremo pretakati kot tekočino. Lahko jo izvlečemo z natega; če nagnemo posodo, bo površina kopeli še vedno vodoravna; leseni predmeti po njej prav živahno plavajo.

Recimo, da imamo tako kopel samo, neogrevano in vanjo vtaknemo jeklen valj debeline in dolžine 50 mm, ogret na 850°C.

Sl. 2 kaže hitrosti ohlajanja tekočine valja v različnih sredstvih pri sobni temperaturi. Zakopan v mivko bo imel valj še po eni uri 200°C, na zraku se hladi najmanj enkrat hitreje, s tokom zraka še za nekajkrat hitreje, v olju ali zvrtničeni plasti pa še enkrat hitreje. Glavno za nas je, da moremo zvrtničeno kopel uporabiti enako kot kalilno olje. Trdote bodo imeli izdelki enake, umazani pa ne bodo. Pa seveda mešati olja ni treba.

Sl. 3 pa kaže primere, ko imamo posodo z zvrtničeno plastjo ogrevano. Poglejmo si temperaturo valja, ki ga hladnega pomočimo v zvrtničeno plast ali vtaknemo v prazno vročo posodo (ki je tokrat dobro zatesnjena tudi zgoraj). Okrogle točke kažejo temperaturo sredine valja. V zvrtničeni plasti se do 700°C ogreje dvakrat hitreje, do 850°C pa za četrto hitreje kot v prazni (komorni) peči, ogreti na 900°C (temperatura stene posode).

Iz teh opisov pa lahko potegnemo še kar pomembne sklepe. Zvrtničeno kopel moremo uporabiti kot kalilno sredstvo pri kate-

Slika 3

rikoli temperaturi, tudi za izotermno kaljenje. Omogoča nam razmeroma hitro ogrevanje na kalilno temperaturo in s tem varčuje z energijo, varuje naravo pred zastrupljanjem, poplavljanjem, razkopavanjem, nevarnim sevanjem. Neposredno pa nas seveda varuje pred uporabo strupenih kalilnih soli.

Energetiki že nekaj časa uporabljajo kurišča z zvrtničeno plastjo za boljši izkoristek in hitrejši prenos toplote, metalurgom pa do zdaj še niso utripale žarnice. Naša peč na zvrtničeno plast res ni Kraj Matjaž napredka, lahko pa je njegov pribočnik.

Mag. Franc Uranc

DELO KOMISIJE ZA POSPEŠEVANJE DROBNEGA IN SREDNJEGA GOSPODARSTVA OBČINE RAVNE NA KOROŠKEM

V preteklosti je bil v občini Ravne dan poudarek predvsem metalurški in kovinsko predelovalni industriji. Zrastla sta velikana Železarna Ravne in Rudnik Mežica, pa tudi srednje podjetje TRO Prevalje.

Tedanji režim in sistem ni sta bila naklonjena malim in srednjim podjetjem, posebno ne privatnim. Dušila sta jih v

tvu:

- kooperacije po panogah
- doseči sposobnost izdelkov za izvoz
- povezava z obstoječo industrijo v občini
- strokovna pomoč s področja strojništva, metalurgije, trženja in financ.

Komisija je ugotovila, da je v občini dovolj strokovnjakov, predčasni upokojencev s

dja, od industrijskih nožev do rotacijskih orodij. Pri tem bi obstajala tudi možnost uporabe blagovne znamke TRO in Železarne Ravne.

Nadaljnji korak bi bil podobna povezava obrtnikov, ki izdelujejo varilne konstrukcije.

Izbira kadrov je ozko povezana z uspehom podjetja, najsibo majhnega ali velike-

skami tudi precej takih, ki bi raje bile doma, kot da opravljajo neljubo delo v tovarni. Te na siht gotovo ne hodijo iz lastnega veselja, ampak iz nuje. Četudi njihov zaslužek ni velik, z njim le prispevajo k družinskemu proračunu, drugače bi ga samo obremenjevale. Hkrati si s tem zagotavljajo socialno varnost v starosti, saj bi bile brez pokojnine v breme možu, otrokom ali družbi.

Vsekakor bi tistim, ki želijo in zmorejo ostati doma, to morali omogočiti.

Toda veliko žensk je izučeni in izšolanih za različne poklice in so sposobne in željne svoje znanje uveljaviti ter ga vgraditi v rast podjetij ali dejavnosti. Komu bi koristilo, ko bi z geslom »Žena naj bo doma« to vsem onemogočili? Mogoče moškim, da bi bili bolj vami na svojih delovnih mestih? So res ženske krive, da je naše gospodarstvo tako zavoženo? So (samo) one tako slabo delale, so bile one tako odločilne v odločanju?

Koliko žensk pa je v naših podjetjih, ustanovah in političnih telesih na vodilnih delovnih mestih?

Kdo bo imel pri roki odgovor, da ženske vendar delajo slabše, ker so dvojno obremenjene, v službi in doma. Po mnenju mnogih objektivnih opazovalcev to ne drži. Spominjam se trditve vodilnega človeka v enem težkih obratov železame. Dejal je, da so pri njih ženske bolj delavne kot moški, vendar si tega ni upal izjaviti za javnost.

Kakorkoli že, prepričana sem, da v železarni ni veliko žensk, ki bi dobivale plačo na račun dela drugih; zelo zelo velika večina si svojo plačo krvavo zasluži in jo tudi potrebuje. Če kdo meni, da bo fabrika rešena, ako v njej ne bo več žensk, se bridko moti, in bi mu bilo treba v brk povedati, da laže.

In zdaj še k opevani materinski ljubezni med štirimi stenami in toplem vzdušju ob domačem ognjišču. Avtorica članka gotovo v življenju še ni spoznala bode ali doživela vsaj strahu pred njo. Lahko deliš ljubeznive nasmeške okoli sebe in opevaš otroke z ljubeznivimi besedami, če so siti in oblečeni. Če pa ne veš, kaj jim boš dal za kosilo, večerjo, in s čim jih boš oblekel, da bodo lahko šli v mrzel in moker zimski dan, ni matere, ki bi ji bilo do pesmi in smeha in izpovedovanja ljubezni.

Brezposelnost žensk ne pomeni niti enakoga, kaj šele večjega blagostanja naših družin, tudi ne rešitve za podjetja, ki so na robu stečaja. Rešitev je le v zagrizenem prizadevanju vseh, ne glede na spol, narodnost, izobrazbo in delovni položaj, da bi delali tako, kot je treba. Moj Bog, zakaj tega še vedno nismo doumeli? Mora res prej priti lakota nad nas?

Mojca Potočnik

občini tudi oba »velikana«, nekaj iz prestiža, nekaj pa tudi iz napačnega strahu pred konkurenco.

S slabim gospodarjenjem, z menjavo sistema, s prehodom iz planskega v tržno gospodarstvo smo zabredli v globoko krizo, ki je posebno našo občino močno prizadela. Najbolj boleča posledica krize je poleg ostalega naraščanje števila ljudi, ki izgubljajo delovna mesta, kar pomeni, da so na cesti. Po navadi odpuščeni delavci niso krivi za nastalo stanje, kot sem že nekoč zapisal (Fužinar št. 11, leto 1990). V kriznih obdobjih se »koli« lomijo na hrbtih delavcev, kar je žalostno in tudi krivično.

Aktivnosti delovanja komisije

Komisija sprotno obravnava vsa podjetja, ki so zašla v velike težave oz. jim grozi stečaj. Pomoči tem podjetjem so različne.

1. Osnovne smernice pri pomoči so:

- podjetniška reorganizacija
- preusmeritve v izvoz in
- strokovna pomoč.

Komisija pripravlja selekcijo teh podjetij. Perspektivnim pri sedanjem programu bo po svoji moči pomagala, neperspektivnim pa svetovala preusmeritev.

2. Konkretni ukrepi pri pomoči drobnemu gospodars-

področij:

- metalurgije - lastnosti jekel in drugih kovin ter toplotne obdelave

- strojništva - tehnologije obdelave, energije, konstruiranja

- financ - svetovanja

- trženja - potrebe trga, kupci, konkurenca, prodaja in nabava.

Komisija si je postavila kot nalogo aktivirati strokovnjake in jih združiti v pomoč obstoječemu in razvijajočemu se drobnemu gospodarstvu in industriji.

Trenutno poteka akcija za kooperacijsko povezavo obrtnikov, ki izdelujejo ali umejo izdelovati rezilna oro-

ga. Pravočasna menjava neuspešnih vodilnih delavcev mora postati tudi pri nas normalen pojav kot v razvitem svetu, sicer se škoda z večkratno potenco veča. Ni namreč vsak za vse, mogoče bo pa tak delavec na drugem delovnem mestu imel več uspeha. Komisija poskuša pri teh odločitvah pomagati. Pri tem pa upošteva predvsem strokovnost, podjetnost, smisel za delo z ljudmi in socialni čut.

Izvršni svet občine se trudi, da bi gospodarsko stanje v občini izboljšali. Menimo, da je ta komisija izvršnemu svetu v koristno pomoč.

Dr. Janko Gnamuš

ODMEV

NEKAJ MISLI O ŽENSKI IN BREZPOSELNOSTI

Članek Vesne Lujinovič-Kocen **Ne kaj misli o ženski in brezposelnosti**, objavljen v 2. št. Informativnega fužinarja, vsebuje nekaj lepih misli o vlogi materinstva, vendar omenim, da njena tolažba brezposelnih žensk in mater, češ, če boste doma, boste boljše in bolj srečne mamice svojim otrokom, premalo upošteva stvarne razmere v naši družbi in času.

Naša družba nas je petdeset let vzgajala tako, da ženska ni

samo mati in gospodinja, ampak tudi borka, delavka, političarka, umetnica, skratka, moškemu enakopravna soustvarjalca prihodnosti. Koliko je (bila) ta enakopravnost uresničena, je vprašanje zase, toda javno mnenje, ki je tudi osebno mnenje mnogih žensk, se je s tem izoblikovalo, in to je: Ženska, ki je doma, ni veliko vredna, saj je samo vzdrževana oseba.

Nočem reči, da ni med žen-

LASTNINJENJE STANOVANJ

Zavoljo precejšnjega zanimanja za privatizacijo družbenih najemnih stanovanj in kar številnih vprašanj o tem bomo skušali nekaj zadev pojasniti. Žal pa še nismo uspeli pridobiti osnutka zakona, ki je že določen in dan v nadaljnjo skupščinsko proceduro. Uporabili bomo zato razlago

družine. V to skupino sodijo tudi stanovalci z nadstandardnim stanovanjem, pri čemer pa se ne upošteva le stanovanjska površina, temveč tudi število sob v stanovanju. V omenjenih primerih lastnik stanovanja tudi ne bo dolžan takim stanovalcem (imetnikom stanovanjske pravice)

stanovanju, za katerega stanovalec uveljavlja nakup. S tem smo tudi odgovorili na številna vprašanja o usodi v železarni vrnjene soudeležbe. Finančna služba ve, da mora o vrnjenih plačilih še naprej voditi evidenco in da lahko vsak vplačnik v dveh letih po uveljavitvi tega zako-

delež stroškov za vzdrževanje skupnih delov in naprav v hiši. Taka ureditev je bila tudi doslej za tako imenovane etažne lastnike. Skupni vzdrževalni stroški bodo dejanski stroški ob nastanku ali pa bo določen mesečni pavšalni znesek, ki bo ob koncu leta poračunan. Skupni deli stanovanjske hiše so zunanji zidovi hiše, instalacije, skupni prostori, streha, skupne naprave in podobno. Vse to bo jasno določeno s pogodbo vseh lastnikov stanovanj v hiši.

Na vprašanje o prednostni listi v bodoče ta trenutek ne znamo odgovoriti. Iz smisla zakona pa sklepamo, da bo novo pridobljeno stanovanje dodeljeno po lastnikovih kadrovskih in ne socialnih merilih (sedaj prevladujejo), prav tako pa tudi vsa sproščena stanovanja. Tako imenovani socialni fond stanovanj bo le pri občini. Za sedanje imetnike stanovanjske pravice pa smo že tako zapisali, da so z zakonom zavarovani, bojazen z njihove strani pa ni upravičena. Zakonodajalec je namreč odpoved stanovanja omejil le na tiste stanovalce z enkratno uporabno pravico in na siceršnje neupravičenost, ker stanovanja ne uporablja, uporaba ni pravno veljavno določena (podnajem v celoti), upravičenec ima lastno stanovanjsko hišo ali drugo stanovanje.

Z zakonom se torej ne uvaža »razlašanje« stanovalcev, temveč novo – najemno – razmerje in večji red. Že znana akcija »imaš hišo, vrni stanovanje« pa iz parole postaja zakonska obveznost.

Stanovanjsko gospodarstvo
Milan Zafošnik

iz časopisov. Očitno se bomo morali kar sprijazniti s sedanjim načinom dela skupščine in sami pokazati večji interes za njeno zakonodajno delo. Morebiti je tudi v tem delu odgovora, zakaj lastniki stanovanj bolj z obrobja opazujejo reformsko dogajanje. Drugi del odgovora pa je, da kakršnakoli že reforma na tem področju določa pravnega lastnika, omogoča promet s stanovanji in je korak v smer smotnejšega gospodarjenja s to ogromno vrednostjo. Nikogaršnja lastnina pač ni bila v prid dejanskim lastnikom, dolgoročno pa tudi stanovalcem ne.

Ta trenutek je gotovo v ospredju že kar spolitizirano razmerje med dosedanjim stanovanjsko pravico in novim stanovanjskim najemnim razmerjem. Zakonodajalec je sedaj v osnutku zakona položaj dosedanjega imetnika stanovanjske pravice »utrdil«, saj bo najemna pogodba nadomestila dosedanje odločbo o pridobitvi stanovanjske pravice. Tudi ta bo sklenjena za nedoločen čas ali pa bo moral lastnik dosedanjemu zakonitemu stanovalcu stanovanje prodati. Obveznosti lastnika pa ne bo, če imetnik stanovanjske pravice stanovanja ne uporablja, če ima v lasti hišo ali drugo stanovanje v isti občini, če je v celoti oddano podstanovalcu ali stanovalcu, ki ni član ožje

prodati stanovanja. Vsem ostalim imetnikom stanovanjske pravice je s predstavljeno zakonsko ureditvijo tudi naprej zagotovljeno trdno varstvo uporabe stanovanja, v katerem živijo in imajo nanj zakonito pravico – na najem ali nakup torej.

Po vsebini pa se najem stanovanja resnično bistveno razlikuje od stanovanjske pravice. Najemnike namreč zavezuje, da stanovanje uporabljajo le v pogodbi zapisani člani, da tekoče vzdržujejo stanovanje, da se lastnik lahko o tem prepriča z ogledom in da je nespoštovanje gornjih pogojev stanovalčev krivdni razlog za odpoved najemnega razmerja.

V prejšnji številki Informativnega fužinarja smo zapisali, da bo po sprejemu zakona pravni promet s stanovanji prost. Nakupni pogoji pa so, v primerjavi s tezami iz izdajo zakona, ugodnejši. Za sedanjega stanovalca bo dve leti po uveljavitvi zakona veljal 30 % popust na prilagojeno revalorizirano vrednost stanovanja. Polog bo verjetno 15 % in plačljiv v 60 dneh od sklenitve kupnoprodatne pogodbe, preostanek pa v 15 (morebiti 20) letih. Kot kupčev delež se bo upoštevala tudi z odločbo zahtevana in vplačana realna vrednost soudeležbe (participacije). Verjetno bo preračunana v obliko lastninskega deleža na

na zahteva vračilo realnega zneska vplačane soudeležbe. Pravica je prenosljiva tudi na vplačnikovega dediča.

Na vprašanje, kaj bo stanovalec poleg kupnine še dolžan plačevati v času bivanja, lahko odgovorimo z analogijo iz veljavnega zakona: tekoče bo moral vzdrževati lastno stanovanje, prispevati pa tudi izračunani dejanski

SOUDELEŽBA NE GRE V NIČ

Ob zadnjem izplačilu polne plače (v januarju) so stanovalci v železarniških stanovanjih dobili vrnjeno finančno soudeležbo v nominalnem znesku (nerevaloriziranem), ki so jo vplačali ob vselitvi v stanovanje. Za izplačilo se je vodstvo finančne službe železarnice odločilo zato, ker je devalvacija ta sredstva tako razvrednotila, da je vsakomesečna evidenca (računalniški izpisi) stala več, kot znaša njihova dejanska vrednost.

Izplačane vsote so tako nizke, da jih nekateri niti opazili niso, drugi pa so se razburili in se zbal, da jih želi železarna s tem odpraviti oziroma izničiti njihova sredstva, ki so jih pred leti vložili v stanovanje in so tedaj predstavljala precejšen delež vrednosti stanovanja.

V vodstvu finančne službe so zagotovili, da izplačilo ni imelo tega namena. Stvarna vrednost soudeležbe se vodi za vsakega delavca posebej in z izplačilom ni bila izbrisana.

Kot določa predlog novega zakona o stanovanjskih razmerjih, jo bo mogoče tudi uveljaviti, in sicer ob odkupu stanovanja. Za primer, ko se bo stanovalec izselil, uveljavitev soudeležbe še ni znana, saj tudi zakon še ni dokončno oblikovan in sprejet.

Dejstvo pa je, da ni pravne podlage za izterjavo realne vrednosti soudeležbe, saj pogodbe ne omenjajo devalvacije in inflacije. Po drugi strani tudi ni vira za izplačilo realnih vrednosti soudeležbe. Železarna je bila vse doslej lastnica stanovanj samo na papirju – stanarino je pobirala Stanovanjska skupnost, ki pa je z lastnico vred brez sredstev.

M.P.

IZ NAŠIH KRAJEV

KDAJ OBČINSKI TV PROGRAM

Na temo kableska televizija v občini Ravne so bili letos že trije sestanki: prvi v januarju pri Vavkanu v najširšem obsegu, ko so se zbrali predstavniki vseh odborov kableske TV v občini, drugi 13. februarja, ko se je v Družbenem domu prvič sestel t.i. odbor za povezovanje kableskih sistemov, in tretji 20. februarja, ko je bil v Družbenem domu prvi sestanek t.i. programskega odbora.

Število in datumi sestankov kažejo na to, da se snovalcem lokalnega TV programa v občini mudi, imenovanja več različnih odborov pa na to, da želijo razdeliti delo na čimbolj vsebinsko zaokrožene enote. Problematika na področju lokalne kableske TV je namreč v občini Ravne večplastna, in reševati jo bo možno le po delih. Ti so: povezovanje sistemov (zdaj je treba vse, kar je prikazano, nesti v vsak studio v dolini posebej), oblikovanje internih, ozko lokalnih programov (kar je zanimivo samo za en kraj), oblikovanje skupnega občinskega programa, oblikovanje marketinga itd.

Na vseh teh sestankih pa

sta prišla do izraza tudi največja problema v tem sklopu, denar in lastništvo.

Ker so si gradnjo kableskega sistema plačali krajanji sami in ker ti zdaj tudi plačujejo naročnino zanj, je sistem zasebna last. Predstavniki teh zasebnikov so krajevni odbori CaTV, in veljalo je prepričanje, da si sistemov nihče ne more prilaščati, ne zastoj uporabljati opreme in ne iz pobrane denarja jemati kakršnega koli deleža.

Žal pa je lokalna TV naročnina v občini zaenkrat edini vir, ki bi omogočil razvoj na tem področju. Zato je občinski programski odbor za CaTV svojo zadnjo akcijo zastavil tako, da bi iz pobrane naročnine 0,4 do ene marke od priključka vendarle namenjali za oblikovanje lokalnega TV programa (občinskega tednika). V ta namen je organiziral razgovor s posameznimi odbori po krajih.

O tem, kaj so se dogovorili in kakšni bodo nadaljnji premiki pri dogovarjanju za lokalni TV program, bomo še pisali.

H. Merkač

S POMLADJO POPRAVILA IN ČIŠČENJE

Da ne bi bilo na Komunalno podjetje Prevalje v tem spomladanskem času prehitro zlitega preveč žolča, smo

iz Fužinarja poklicali **Staneta Klajnska**, vodjo Sektorja komunalne dejavnosti, da je povedal, kako se bodo lotili od-

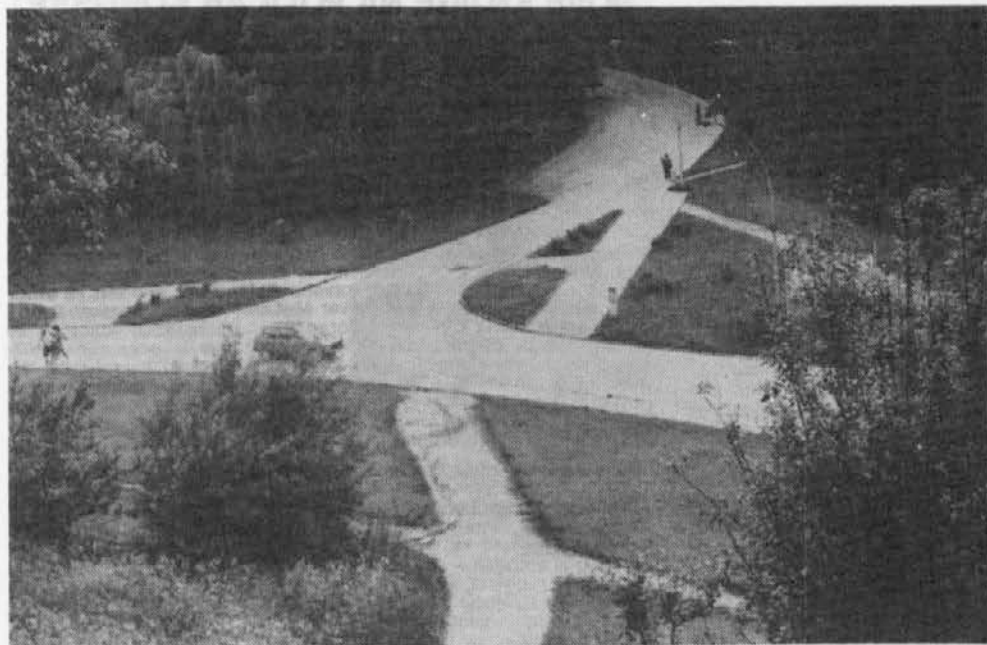
Stolpnica, v kateri je javorniški studio CaTV

pravljati posledice, ki jih zima tudi letos v naših krajih ni pustila malo. Zaradi pogostih poledic je ob cestiških polno peska, prav tako so posute pešpote, da napokanega in zluknjanege asfalta niti ne omenjamo. Človeka boli srce, že tudi zato, ker se mu zdi škoda lastnega avtomobila, ko mora voziti po udarnih jamah, predvsem pa zato, ker je

narava neusmiljena s čisto novimi asfaltnimi prevlekami in ker so ceste na našem koncu slabe, kot zlepa ne kje drugje.

Uradno imajo zimsko službo pri Komunalnem podjetju Prevalje »v stalni pripravljenosti« od 1. decembra do 31. marca, zato želijo največ postoriti v tem času, če jim seveda gre na roko vreme. Lani jim je šlo, in so imeli že do 1. aprila vse počiščeno, tako ceste kot vse okolje (rezanje vejevja, odvoz odvečnega materiala itd.). Če se bo tudi letos končala zima v februarju, računajo, da bo tudi že konec marca vse urejeno. Okoli 10. marca naj bi začeli s čiščenjem gramoza ob straneh cest in na pešpotah. Takoj nato naj bi obnovili vertikalno in horizontalno cestno signalizacijo, šele v maju pa pride na vrsto popraviljanje cest. Pri tem delu so namreč odvisni od asfaltnih baz v Mariboru in Celju, kjer pa začnejo svojo delovno sezono šele v visoki pomladi.

In kako je z denarjem za te namene? Na Komunalnem podjetju Prevalje pravijo, da ga za popravila bo, za novogradnje oz. nadaljnje gradnje nekaterih že začelih cest pa še ni gotovo, da bo možno zagotoviti sredstva.

H. Merkač

KULTURA

LETONJA PREJEL NAGRADO PREŠERNOVEGA SKLADA

Marko Letonja je prejel nagrado Prešernovega sklada za leto 1990. To je velik uspeh, saj je študij klavirja in dirigiranja končal šele pred dobrima dvema letoma, dosegel pa je že lepe uspehe.

Pot glasbenika je začel v Glasbeni šoli Ravne, študij je nadaljeval na srednji glasbeni šoli v Mariboru in na Akademiji za glasbo v Ljubljani ter ga končal na Dunaju. Učil se je igrati na klavir, vendar ga je pred koncem rednega študija pritegnilo dirigiranje. Že s prvimi nastopi je vzbudil pozornost kritikov in kmalu je imel priložnost dirigirati znanim domačim in tujim orkestru, tako Simfoničnemu orkestru Slovenske filharmonije, Simfonikom RTV Slovenija, orkestru Slovaške filharmonije in orkestru opere San Carlo v Neaplju. Nagrado Prešernovega sklada je dobil predvsem za izvedbo sodobnih slovenskih skladb.

dija pritegnilo dirigiranje. Že s prvimi nastopi je vzbudil pozornost kritikov in kmalu je imel priložnost dirigirati znanim domačim in tujim orkestru, tako Simfoničnemu orkestru Slovenske filharmonije, Simfonikom RTV Slovenija, orkestru Slovaške filharmonije in orkestru opere San Carlo v Neaplju. Nagrado Prešernovega sklada je dobil predvsem za izvedbo sodobnih slovenskih skladb.

GALLUSOVA LISTINA RUDIJU BLATNIKU

Rudi Blatnik je ob letošnjem kulturnem prazniku na Ravnah dobil Gallusovo listino za več kot tridesetletno sodelovanje v ravenskem pihalnem orkestru, za izjemni prispevek k njegovi kakovostni in organizacijski rasti, saj je igral na dveh svetovnih prvenstvih in pomagal organizirati nastop

v Kerkradeju. Priznanje je dobil tudi za svoje prizadevanje v Združenju pihalnih orkestrov Slovenije, katerega član je od leta 1976.

S svojim prizadevanjem je veliko prispeval k uveljavitvi te vrste glasbene dejavnosti v Sloveniji in še posebej na Koroškem.

LUTKOVNI IN GLEDALIŠKI ODRI

Na Lešah so 16. februarja igrali delo **Rudija Mlinarja Postaja**. Prvi obiskovalci menijo, da je režiser Franc Gutman z mladimi igralci dobro opravil delo, poklicni ocenjevalci pa bodo svoje mnenje izrekli šele na eni sledečih uprizoritev. Nekoliko živahnjša je v Mežiški dolini lutkovna dejavnost, in to po zaslugi abonmaja. V petek in soboto, 15. in 16.

februarja, je od Črne do Raven gostoval lutkar Cveto Sever z igro Rdeča kapica. Predstave je videlo kar 831 otrok.

Ob koncu meseca, 26. februarja, so se za izbor za področno srečanje predstavili selektorju tudi domači lutkarji. Lutkovna skupina KUD Prežihov Voranc pod vodstvom **Tajtane Sumnik** je zaigrala **Carovniško izkušnjo**.

LIKOVNA DEJAVNOST

Od 15. do 23. februarja je bila v likovnem salonu na Ravnah pregledna razstava del članov Društva koroških likovnikov. Predstavilo se je več kot 15 članov, večina z upodobitvami krajine in domače arhitekture, nekaj je bilo tiho-

žitij in le nekaj se jih je posvetilo tudi figuraliki. Razstavo so popestrile lesene plastike Andreja Grošlja.

Nekaj slik s te razstave so si ob 8. februarju lahko ogledali delavci železarne v jedilnici ob Meži.

KULTURA – ŠE NEDELJIV DEL ŽIVLJENJA?

V februarju naj bi nam bila kultura najbolj domača, vsakdanja stvar. Ta mesec slavimo slovenski kulturni praznik, v ravenski občini pa začnemo še – tako domače imenovane – Vorančeve dneve.

Vendar je vprašanje, če kulturo res štejejo za nedeljiv del našega življenja. Oba velika slavljenca tega meseca, dr. Franceta Prešerna in Pre-

žihovega Voranca, smo počastili tako medlo, da bi morali na postavljeno vprašanje odgovoriti nikalno.

Javni proslavi ob 8. februarju sta bili samo v Črni in na Ravnah. V Črni je DPD Svoboda dala besedo Prešernu oziroma njegovi poeziji, podprla jo je pesem mešanega zbora Mato, na Ravnah se je Prešerna dotaknil samo slavnostni

govornik prof. Janez Mrdvašič, sicer pa je bil proslavi Prešernovega dne namenjen koncert Pihalnega orkestra ravenskih železarjev pod vodstvom dirigenta Alojza Lipovnika.

Ostali kraji v dolini so ob kulturnem prazniku menda kulturno molčali. In ob Prežihovem spominskem dnevu še bolj – tedaj tudi v prej omenjenih središčih. Izjema so seveda šolski radijski programi, a zanje širša javnost ne izve.

Saj ne, da bi žalovali za nekdanjimi socrealističnimi proslavami, ki niso bile niti v čast slavljencem niti v slast kulturnim odjemalcem. Želeli bi si le nekaj tistega pravega slavja, kakršnega so si privoščili Slovenci v Celovcu, ki so se ob kulturnem dnevu naužili zlahtne Prešernove poezije v besedni in glasbeni obliki. Za kakovostno namensko prireditvev pri nas nimamo ne denarja ne časa ne energije.

PESEM ZA OMIZJE

V soboto, 23. februarja je v dvorani hotela Rimski vrelc nastopila skupina **Vaščani** pojo iz okolice Bilčovsa v Rožu. Pripravila je program, kot nalašč za lokale, ki hočejo nuditi kaj več kot le pijačo in sedež. Program, ki obiskovalce razvedri in jim hkrati omogoči pristen kulturni užitek.

Skupino pevcev iz Zgornje vesce vodi priznani koroški glasbenik, profesor na slovenski gimnaziji v Celovcu Jožko Kovačič. Znan je po zbirkah otroških ljudskih pesmi, ki jih je harmoniziral in izdal v dveh knjigah, za to skupino pa zbira ljudsko blago pri odraslih. Ljudje namreč še znajo veliko starih, pristnih slovenskih pesmi, ki pa jih skoraj ne pojejo več, ker zaradi sodobnega načina življenja ni več priložnosti za petje – ni več družinskih domačih praznikov, obredov in delovnih običajev, niti fantovskih vasovanj.

Kot je dejal Kovačič, je pesem mrtva, če se ne poje. Zato jih zapisuje, skupina pa jih ob različnih priložnostih oživlja s petjem na stari ljudski način, kot so nekdanj peli fantje na vasi. Petje je zanimivo zaradi načina – tudi petglasje, kot ga poimenujemo pri nas z

izrazom »na tretko«, jim ne dela preglavic – in vsebinski pesmi, saj med njimi niso redke zelo stare, pripovedne pesmi, kakršna je npr. balada o materi detomorilki, z naslovom Pastirček.

V skupini so tudi fantje z glasbenimi instrumenti ter šaljivci, ki poskrbijo za veselo vzdušje, kadar pesem »zavižva« v bolj otožne vode.

Pesem je mrtva, če se ne poje. Petje je brez pomena, če ni poslušalcev. Sreča, da jih je bilo na Rimskem vrelcu vsaj za skromno omizje. Drugače bi pevci peli sami sebi, kar pa bi z manjšimi stroški lahko počeli kar doma.

Veliko pesmi, ki jih pojejo rožanski pevci, se konča z naukom. Nauk za organizatorje koncerta na Rimskem vrelcu bi bil mogoče naslednji:

Ni dovolj samo nekoga povabiti. Treba je poskrbeti tudi za občinstvo. To pa ne pride samo od sebe. Treba ga je vzgojiti in si ga pridobiti. Z eno prireditvijo to ni mogoče. Največja napaka pa bi bila, ko bi po prvem neuspehu vrgli puško v koruzo.

Mojca Potočnik

NOVE KNJIGE NA POLICAH KOROŠKE OSREDNJE KNJIŽNICE »DR. FRANC SUŠNIK« RAVNE NA KOROŠKEM

Tokrat vam na kratko predstavljamo rokopisni oddelek Koroške osrednje knjižnice. V njem je ogromno rokopisnega gradiva. Z nakupom knjižnice dr. Franca Kotnika leta 1955 je knjižnica pridobila izvirne rokopise znanega bukovnika Andreja Šusterja–Drabosnjaka ter številne prepise njegovih del. Knjižnica hrani Sketov izvod povesti Miklova Zala kakor tudi njene prve dramatizacije Jaka Spicarja ter Spicarjeva druga rokopisna dela. Že v oporoki je svoja dela zapustil knjižnici Fran Ksaver Meško. Posebno pozornost posveča knjižnica Prežihovemu Vorancu. Hrani njegove rokopise in dokumente, ki se nanašajo nanj, dramatizacije in scenarije za filme, posnete po njegovih delih. V tem oddelku so še rokopisi dr. Sušnika, Blaža Mavrela, Jurija Felacherja, Alojza in Avgusta Kuharja, dr. Ljube Prennerjeve in še mnogih drugih domačinov, pridružujejo pa se jim tudi stare arcnjske bukve znan Leški in Črnski rokopis in še mnogo mnogo drugih.

Med novimi knjigami pa smo za predstavitev izbrali naslednje:

- Ajdčič, G.–Z. Jerin: Letalstvo in Slovenci 2. – Ljubljana, 1990
 Aurobindo, S.: Integralna joga. – Ljubljana, 1990. – (Filozofska knjižnica; 33)
 Biblija u umjetnosti. – Ljubljana, 1990
 Bonsai. – Ljubljana, 1990. – (Moje sobne rastline)
 Brandel, F.: Civilizacije kroz povijest. – Zagreb, 1990. – (Biblioteka Posebna izdanja/Globus)
 Brate, T.: Ljubljanski tramvaj 1901–1958. – Ljubljana, 1990

Česen, T.: Sam. – Radovljica, 1990
 Daniel, G.: Geschichte der Archäologie. – Köln, 1990
 Družinski zdravnik: domači svetovalec. – Ljubljana, 1990
 Enciklopedija Slovenije. Knj. 4: Hac–Kare. – Ljubljana, 1990
 Geister, I.: Gozd skušnjav. – Ljubljana, 1990
 Kmecl, M.–P. Janežič: Sij gora. – Komenda, 1990
 Kolundrovič, D.: Osnovne vjezbe iz tehničnega crtanja s kompjutorskim aplikacijama. – 9. prer. i dop. izd. – Rijeka, 1990
 Meteorološki terminološki slovar. – Ljubljana, 1990
 Navodnik, J.: Plastik–rodjar. – Velenje, 1990
 Nischke, M.: Verfreudungen, kreative Techniken in der Fotografie.– Schaffhausen, 1990
 Pezdirc, Z.–M. Anžur: Vladarji in predsedniki evropskih držav. – Ljubljana, 1990
 Plotnikova, O.S.–J. Sever: Rusko-slovenski in slovensko-ruski slovar. – Ljubljana; Moskva, 1990
 Pregled ukrepov denarne in devizne politike ter njihovih sprememb do septembra 1990. – Ljubljana, 1990
 Ramovš, J.: Sto domačih zdravil za dušo in telo 1. – Celje, 1990
 Rauter Kosič, B.: Modrost ukročenih sanj. – Koper, 1990
 Saltus, C.: Telo izdaja osebnost. – Ljubljana, 1990. – (Za zdravo življenje)
 Simmons, J.: The Victorian Railway. – Ljubljana, 1991
 Selbermachen mit Holz. – Köln; Hamburg, 1989
 Simoniti, V.: Turki so v deželi že. – Celje, 1990
 Stoppard, M.: Življenje po petdesetem. – Ljubljana, 1990
 Suho cvetje. – Ljubljana, 1990. – (Moje sobne rastline)
 Šircelj, J.: Novi žepni bonton. – Ljubljana, 1990
 Teorija vzgoje: moderna ali postmoderna? – Ljubljana, 1990
 Učitelj, vzgojitelj–družbena in strokovna perspektiva. – Ljubljana, 1990
 Vodopivec, K.: Postava in hudodelstvo. – Ljubljana, 1990
 Vzgojitelj, kreator predšolske vzgoje. – Novo Mesto, 1990
 Whitehouse, D.: Archäologischer Weltatlas. – Köln, 1990
 Wraber, T.: Sto znamenitih rastlin na Slovenskem. – Ljubljana, 1990
 Yaffé, M.–E. Fenwick: Vse o seksu. – Ljubljana, 1990

In še tri knjige, ki so obogatile naš domoznanski oddelek:

Messner, J.: Lipa in hrast. – V Ljubljani, 1990
 Moderndorfer, V.: Koroške ljudske pravljice in pripovedke. – Celovec, 1990
 Suhodolčan, L.: Dvanaest slonova. – 2. izdaja na hrvatskosrpskom jeziku. – Ljubljana; Zagreb, 1990

Darja Molnar

NJEJ

»MATI«, »ŽENA«. Kolikokrat uporabljena beseda, tako iztrošena, vsakdanja, tako domača, pa vendar tako topla, nežna, varna. Oprosti, ker danes razmišljam o tebi. Moral bi včeraj, lani, jutri.

Da so leto 1975 imenovali »mednarodno leto žensk«, ne pomeni, da jih je nekdo skušal narediti za čudna bitja, ki jih je treba zaščititi s kakšnim društvom za zaščito tega ali onega. Ampak naj bi bilo vsestransko čiščenje vesti. Ne le v tipičnem odnosu med spoloma, ampak tam, kjer živiš, delaš, soustvarjaš.

Prebiram stare časopise. Kaj vse so pisali o tebi kot ženi, materi. Da je dobro, da si to, kar si. S svojo lepoto si v veselje, ponos za moža, dobra gospodinja, mati, žena. Prijetna v družbi. In to je tudi vse.

Po drugi strani pa ti svetujejo, kako dobiti moža, kako ga obdržati, koliko otrok roditi, kako jih vzgajati, da in celo kdaj utihniti, da je mir v hiši, pa čeprav ta, ki si ga baje tako težko dobila, nima prav. In kaj so pisali o tebi, govorili, če si tega taistega moškega izgubila, če si se hotela šolati, biti pametna, naravna. Biti samo ženska.

Podoba ljubke ženske, strelcov, tolažnik, grešnik, spovednik, kraljica, vlačuga.

In kje si danes? Tu si. Nimaš več tako žuljavih rok, bolj si urejena, nimaš po deset otrok, še vedno si lepa.

Da, tu si. S svojo službo, z otrokom, ki potrebuje tvojo toplino, tvojo ljubezen, ki ti jo vrača ali pa tudi ne.

Da, tu si, ob možu, ki te ljubi ali pa ne, ob možu, ki brez tebe ne najde nogavic, ob možu, ki želi, da si lepa, njegova.

Da, tu si. V službi, kjer te spoštujejo, razumejo ali pa ne morejo razumeti, dojeti, da si to, kar si.

Da, tu si. Si srečna? Ti, tolikokrat v poeziji opevana, ti, o kateri so napisani romani.

Ali nam ob 8. marcu ne želiš nekaj povedati?

Vrezala si svoje ime ŽENSKA
 v makovo steblo;
 samo rahel dotik
 in videli smo polje rdeče.

Vlado Obreza

REKREACIJA IN ŠPORT

ALPSKO SMUČANJE

Tudi Korošci smo lahko z nastopi naših smučarjev in smučark na letošnjem svetovnem prvenstvu v alpskih disciplinah v avstrijskem Salbachu – Hinterglemmu izjemno zadovoljni. Najboljša športnika občine Ravne v preteklem letu Mitja Kunc in Katjuša Pušnik sta odlično zastopala barve naše reprezentance. Pušnikova je bila izvrstna 5. v slalomu in 10. v veleslalomu, potem ko je bila po prvi vožnji presenetljivo celo 4. Kunc, smučarski up našega novega mladega vala, je v Salbachu zablestel v vožnji veleslaloma in osvojil 6. mesto. Da nam je, Korošcem, smučarja zares pri srcu in da smo ponosni na uspehe naših dveh tekmovalcev, se je potrdilo na sprejemu naših dveh junakov – Katjuše in Mitje v Črni.

Po tem svetovnem prvenstvu je bila še zadnja evropska tekma svetovnega pokala v veleslalomu 10. februarja v Zwieslu. Pušnikova se je znova izkazala z odlično vožnjo in osvojila 5. mesto. Pred nadaljevanjem tekem SP na Japonskem konec februarja in nato v marcu še v Kanadi in ZDA je bila naša smučarka v svetovnem pokalu veleslaloma uvrščena na 10. mesto s 13 točkami.

Sredi februarja je na slovenskih smučiščih potekalo državno prvenstvo v alpskih disciplinah za člane in mladince. Mitja Kunc iz Črne je ponovno zablestel z odličnimi vožnjami, saj je osvojil dva naslova, in sicer v veleslalomu

in smuku, medtem ko je bil v super G peti. Naslov državne prvakinja si je prislužila tudi Pušnikova – v slalomu, bronasto odličje pa ji je pripadlo v veleslalomu. Med mlajšimi mladinci je bil Primož Pustoslemšek iz Mežice tretji v super G in šesti v smuku.

Po dobrih uvrstitvah so na domačih smučiščih kakor tudi na tujem letošnje zimo segali tudi

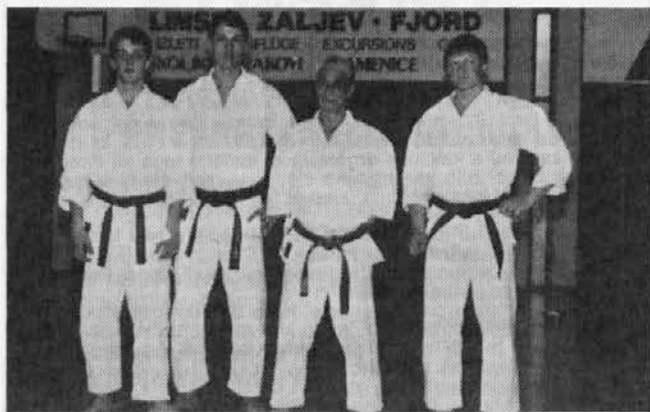
mladi, zlasti Evgen Veselko in Mateja Kraševc, pionirja Fužinarja. Veselko je bil na Koblju v veleslalomu za republiško prvenstvo 4. med 80 tekmovalci, nato pa je nastopil na največjem pionirskem tekmovanju v alpskih disciplinah v Evropi, in sicer v Monte Bondone v Italiji. V veleslalomu je osvojil 22., v slalomu pa 28. mesto.

Največji uspeh sta naša mlada

smučarja dosegla na pokalu Locke na Starem vrhu. Škofjeločani so 23. in 24. februarja pripravili to mednarodno tekmovalstvo, na katerem so v preteklosti nastopali in tudi zmagovali številni kasnejši asi svetovnega smučanja. Prav zato predstavljata dve prvi mesti Mateje Kraševca na tem tekmovalstvu, v slalomu in veleslalomu, pravi podvig. Uspeh koroškega alpskega smučanja je do-

KARATE

Hidetaka Nishiyama, 9. dan, z našimi inštruktorji in tekmovalci v Poreču.

TKK Ravne je v decembru 1990 razpisal začetniški tečaj, v katerega se je vpisalo 51 novih članov.

Od 5. do 10. februarja '91 je bil v Poreču mednarodni zimski kamp za tradicionalni karate. Na njem so se srečali vodilni evropski in svetovni inštruktorji v trad. karateju. V tem času je bil v Poreču tudi svetovni kongres ITKF in ETKF, kjer so določili nove smernice in delovanje v naslednjih petih letih.

Sodelovalo je preko 120 trenerjev, vrhunskih inštruktorjev in sodnikov iz skoraj vseh evropskih držav. Iz Slovenije jih je bilo 11, iz ravskega kluba pa Roman Breznik, Bojan Breznik, Ivan Mravljak in Miha Cigler. Naši so naredili verifikacijo za ITKF trenerje, ki gre v sklop za pridobitev mednarodne licence za trenerje in sodnika (Breznik razred B, Mravljak razred C).

R.B.

polnil še Evgen Veselko, ki je bil 3. in 4.

Smučarskih prireditev je bilo pretekli mesec zaradi ugodnih snežnih razmer veliko, omenimo le na kratko uvrstitve naših: veleslalom na Ošvenu za cibabane: 2. Rok Salej, Fužinar, 8. Aleš Gorza in 12. Nejc Pušnik, oba iz Črne. Med dekleti sta bili: 7. Tamara Štopnik in 12. Petra Rus, obe Fužinar.

Na super G za prvenstvo vzhodne regije Slovenije na Ošvenu so tri prva mesta pripadla smučarjem Fužinarja Mateji Kraševc, Simonu Soleru in Ozbilju Ošlaku. Naslednji dan je bil še veleslalom na Vrheh nad Trbovljami. Veselko je zmagal med st. pionirji, Kraševčeva je bila 2. med pionirkami.

SMUČARSKI SKOKI

V Planici je bilo 2. februarja državno prvenstvo starejših mladincev na 90-metrski skakalnici. Od fužinarjevih tekmovalcev so se uvrstili: 3. Pečnik, 5. J. Zagner in 21. Švab.

Med pionirji do 11 let, ki so nastopili v Kranju na drugi tekmi za pokal cockte, je bil Ravenčan Iztok Verdinek 6. V Sebenjah pri Trzihu pa so se za naslov republiškega prvaka pomerili starejši pionirji. Prvi je bil Kranjčan Zupan, 10. A. Zagner, Fužinar.

V francoskem Le Rousseu sta v peti tekmi mladincev za alpski pokal nastopila tudi naša dva skakalca. Jože Zagner je po prvi seriji skokov celo vodil, kasneje pa zaradi težav z vetrom pri drugem skoku pristal na 19. mestu. V kombinaciji je bil Erih Pečnik 7.

Prvenstvo Jugoslavije za starejše pionirje v smučarskih skokih je bilo 23. februarja v Dobbi vasi. Naslov državnega prvaka si je priskakal Zupan iz Zirovnice, naš najboljši pa je bil A. Zagner na 15. mestu. Nastopilo je 68 tekmovalcev.

SMUČARSKI TEKI

V Kotljah so bile v soboto, 16. februarja, ravno pravšnje snežne razmere, tako da so po dveh letih pavze tokrat vendarle uspeli izpeljati teke po poteh 14. divizije. Razumljivo, da je bilo udeležencev na letošnjem koroškem maratonu manj kot prejšnja leta – samo 110 – kar je seveda posledica zadnjih skopih zim, toda teki so lepo uspeli. Največ je bilo seveda tekačev rekreativcev iz bližnjih krajev naše Koroške, prišli pa so tudi od drugod. V teku na 24 km sta bila najboljša Darko Osovnikar iz Ruš in Hedvika Biatnik iz Mežice. Na 2. mesto se je v svoji kategoriji uvrstil Ravenčan Brane Breznikar, med najboljše pa so se v teku na 12 km prebili tudi: Slivnik iz Črne, Robač, Krančan, Polajner in Breznikarjeva z Raven ter Mežnarjeva iz Mežice in Konečnikova iz Dravograda.

Se nekaj novic: Nataša Lačen iz Črne je na dveh tekmah za alpski pokal solidno nastopala za našo reprezentanco. V Borovljah v Avstriji je bila med članicami 18., v Virgnu v Avstriji pa si je pritekla 13. mesto.

Na mladinskem državnem prvenstvu na Jahorini so lep uspeh dosegli Črnjani. Anita Mežnar je bila 2. med ml. mladinkami, med

mladinci pa 5. Miha Mrdavšič, 11. Peter Pumpas in 12. Grega Lačen. Ekipo so mladi tekači iz Črne osvojili 2. mesto, kar predstavlja enega največjih uspehov tega kolektiva.

PLAVANJE

Od petka 8. do nedelje 10. februarja je bilo v Mariboru republiško prvenstvo za člane, mladince in kadete, na katerem so nastopili tudi plavalci Fužinarja. Kljub temu, da so bili v mladinski in kadetski konkurenci za eno leto mlajši od ostalih, so dosegali odlične rezultate, kar kaže na viden kakovostni napredek plavalcev, ki jih trenira Jelka Pšeničnik-Hallilović. Po medaljah je največ segala Eva Breznikar, ki je med članicami osvojila 4 zlate in 1 srebrno medaljo, med mladinkami pa je bila kar petkrat prva in enkrat druga. Poleg tega je izboljšala slovenski rekord na 400 m mešano. Matija Medvešek je bil prvi, drugi in tretji med mladinci, Saša Kovač 2., Helena Cej pa 3., prav tako v mladinski konkurenci. Cejeva je bila še 4. med članicami.

Cez 14 dni je bilo absolutno državno prvenstvo v Ljubljani. Breznikarjeva je zmagala med članicami na 200 in 400 m mešano ter na 800 m kravl. Tretja je bila na 200 m prsno in 5. na 100 m prsno. Poleg tega je v treh disciplinah izboljšala absolutne slovenske rekorde: na 200 m mešano 2:21,89; na 400 m mešano 4:54,11 in na 800 m kravl 9:02,98.

Na pionirskem republiškem prvenstvu v Trbovljah je bil Borut Dežman dvakrat drugi na 100 in 200 m hrbtno, Gašper Atelšek pa tretji na 100 m prsno.

ODBOJKA

Drugi del prvenstva v II. zvezni ligi so odbojkarji Fužinarja pričeli slabo. Razlog za tri poraze v štirih tekmah je iskati v neugodnem razporedu tekem, saj so igrali proti prouvrščenima ekipama na lestvici Tovilu Olimpiji in Modriči Optimi ter proti neugodnemu Čeliku. Vse tri tekme so igrali v gosteh. Trije porazi pa so

bržčas tudi posledica pomanjkljivih treningov, kar pa je povezano z neurejenimi, predvsem finančnimi razmerami v klubu. Rezultati: Čelik – Fužinar 3:0, Modriča Optima – Fužinar 3:2, Fužinar – Mladost 3:0 in Tovil Olimpija – Fužinar 3:0. Ravenčani so v ligi tretji, v naslednjih kolih pa so igrali doma s Kaknjem ter v Futogu in na Reki.

Dekleta Fužinarja so v treh kolih nadaljevanja republiške lige dvakrat zmagale in si malce izboljšale svoj položaj v boju za obstanek v ligi. Žal so doma izgubile tekmo proti Mariborčankam po petih nizih, potem ko so že vodile z 2:0 v nizih. Rezultati: Mislinja – Fužinar 0:3, Fužinar – Paloma Branik II. 2:3 in Partizan Kamnica – Fužinar 0:3. V naslednjih kolih so ravske odbojkarice igrale na Ravnah proti Krimu iz Ljubljane in Pionirju iz Novega mesta ter v Mežici.

Kadeti Tovila Olimpije in Fužinarja so si zagotovili nastop na državnem prvenstvu v odbojki. Na republiškem finalu v Brezovici pri Ljubljani so zmagali domači igralci pred Fužinarjem in Tehno Mobilom iz Maribora. Drugo mesto v Sloveniji je vsekakor lep uspeh za mlade ravske odbojkarje.

KEGLJANJE

Kegljavke Fužinarja in Korotana, ki nastopajo v I. rep. ligi, so slabo pričele drugi del prvenstva. Ravenčanke so v petih nastopih zmagale dvakrat. Prevalčanke pa so prvi dve točki osvojile šele po štirih zaporednih porazih. Tako so kegljavke Fužinarja premagale v gosteh IPOZ Rudar v Trbovljah in doma Tekstino iz Ajdovščine, izgubile pa v Novi Gorici in v Izoli ter na Ravnah z ekipo Triglava iz Kranja. Prevalčanke so ostale brez točk v Novi Gorici in v Celju ter doma proti Izoli in Konstruktorju, presenetljivo pa so v Trbovljah premagale tamkajšnji IPOZ Rudar.

Dve zmagi in dva poraza, to je bilanca kegljačev Fužinarja v prvih štirih tekmah nadaljevanja II. rep. lige. Z neuspehom in Celju so Ravenčani dokončno izpadli iz boja za prvo mesto. Rezultati: Fužinar – Rudar 5219:5016, Fužinar – Branik 5395:4896, Krško – Fužinar 5240:5189 in EMO – Fužinar 4914:4899.

S finalnimi nastopi na kegljišču Elektrarne Dravograd se je končalo posamično prvenstvo koroške regije. Vrstni red, moški: 1. Mlakar, 2. Belaj, 3. Lasnik, 4. Podojstršek, 5. Kapel (vsi Fužinar), itd. Ženske: 1. Črnič, Sl. Gradec, 2. Gostenčnik, Fužinar, 3. Ermenč, Sl. Gradec, 4. Vesničar, 5. Sabljar, obe Korotan, itd.

NAMIZNI TENIS

V prvih treh tekmah drugega dela prvenstva I. rep. lige so igralci Fužinarja Sirovina, Bežjak, Tušek, Bač in Rožič najprej izgubili doma proti Ingradu iz Celja z 1:8, nato pa v gosteh premagali Jesenice in Kemičar v Hrastrniku, oba krat s po 7:2. V naslednjih kolih so igrali na Ravnah proti Radgoini in Petovii iz Ptuja.

KOŠARKA

Košarkarji Koroške so prvenstvo v območni slovenski ligi sklenili z osvojitvijo 3. mesta. V zadnjih dveh kolih so premagali Kungoto z 62:48 ter Starše z 2:0 b.b.

Ivo Mlakar

KADROVSKA GIBANJA

Število zaposlenih se iz meseca v mesec zmanjšuje. 20. 2. 1991 nas je v Železarni Ravne zaposlenih 5461.

Delovno razmerje so sklenili

JEKLARNA – IPAVIC Aleš, talilec – iz JLA.

VALJARNA IN JEKLOVLEK – MAGER Janez, valjavec; GODEC Andrej, rezkalec, PISAR Rado, meh. obd. strojev – vsi iz JLA.

STROJI – LAH Janez, NAVODNIK Gorazd, oba strugarja – iz JLA.

ARMATURE – MRAVLJAK Marjan, ključavničar – iz JLA; HOJNIK Benjam, preoblikovalec kovin – iz sole.

ZAŠČITA – VIDOVIĆ Mira, NK delavka – ponovna prijava (SKLEP SODIŠČA).

Delovno razmerje je prenehalo

JEKLARNA – ŠUMNIK Franc, tehtalec – dos. pok. doba; HERCEG Andrija, skladiščnik – predčasna upokojitev; MULALIĆ Zuhdija, zidar – sporazumno.

KOVAČNICA – ČAS Peter, kalilec – dos. pok. doba.

VALJARNA IN JEKLOVLEK – LIPOVNIK Leopold, valjavec – dos. pok. doba; ŠKRATEK Stanko, brusilec – izključen.

JEKLOLIVARNA – PEROVNIK Franc, normirec – predčasna upokojitev.

S T O – proizvodno podjetje strojne in tehnološke opreme – KOTNIK Ivan, fazni kontrolor – dos. pok. doba; KIVAC Branko, utrjevalec listov – sporazumno.

INDUSTRIJSKI NOŽI – ŠKROBAR Mirko, brusilec – predčasna upokojitev.

VZDRŽEVANJE IN ENERGETIKA – KOČNIK Feliks, vodja odd. teh. plinov in vode – dos. pok. doba.

ZAŠČITA – IRŠIČ Ana, čistilka – starostna upokojitev.

KONCERN – BRAČKO-BOŽIČ Silvestra, dipl. iur., vodja centra za upravljanje, MAJDIČ Branka, dipl. oec., vodja fin. operative – obe sporazumno.

ARMATURE – URNOUT Cecilija, strugar; VOLLMAIER Jože, ključavničar – oba sporazumno.

KORAK, d.d.
OE Zaposlovanje

vetičevi, sodelavcem modelne in Knepsovimi.

Žaljuči mož Leopold, sin Polde z družino in hčerka Rozika z Bojanom ter Stefka Hovnik

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in dedka

ALEKSANDRA ŽUNKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga počastili na njegovi zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo sosedom in znancem za cvetje in za spremljanje na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujem zdravnikom slovenjgraške bolnice internega oddelka in zdravnicama Zdravstvenega doma Ravne, dr. Ognjanovičevi in dr. Osojnikovi, ki sta mu nesebično nudili pomoč v času njegove hude bolezni.

Zahvaljujem se tudi godbi Železarne Ravne, pevcem in govornikom, g. župniku za lep poslovinni obred in vsem prijateljem, ki so nam bili v pomoč v težkih trenutkih.

Žaljuči: žena Urška in otroci z družinami

Ob tragični, mnogo prerani smrti sina in brata

MITJA MEHA

se najtopleje zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem, sodelavcem in znancem, ki so nam v tistih žalostnih dneh bili v oporo, darovali cvetje in za sveče, nam izrazili sožalje in nam kakorkoli pomagali. Iskreno se zahvaljujemo alpinistom g. Pušniku, Mihevu in Špilerju, g. Telcerju in GRS Prevalje za požrtvovalnost, alpinistom, planincem, gasilcem, č. g. Jarošu in g. Beku za opravljeni verski obred, gasilcem in alpinistom za častno stražo, praporščakom, vsem govornikom, ravenski godbi, prijatelju Puru za odigrano Tišino in vsem, ki ste ga množično pospremili na njegovi zadnji poti.

Vsakomur še enkrat hvala. Vsi, ki smo ga imeli radi

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste našo drago mamo

ZOFIJO RAMŠAK

pospremili na njeni zadnji poti, darovali cvetje in nam izrazili sožalje.

Hvala dr. Vodnjovovi, gospe Kugovnikovi za poslovinne besede, pevcem Koroškega okteta in g. župniku za opravljeni obred.

Vsi njeni

Ob odhodu v pokoj se sodelavcem Energije, oddelek PTG, in ostalim iskreno zahvaljujem za prelepa praktična darila.

Vsem želim še veliko osebnih sreč in zdravja. Celotnemu kolektivu Energije pa veliko uspehov pri nadaljnjem delu v teh težkih casih.

Rad se vas bom spominjal.

Stane Šafarič

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem v organizacijski enoti Težki strojni deli za lepo spominsko darilo. Sodelavcem želim, da bi naše skupno delo nadaljevali z enakim elanom kot do sedaj.

Ivan Komerički

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem PD SGV za pozornost in darilo, ki mi bo v drag spomin.

Vsem želim veliko zdravja in osebnih sreč, pri delu pa veliko uspehov.

Milka Krušič

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem ETS za poslovinne besede in spominsko darilo.

Stanko Zakrajšek

Ob boleči izgubi sina GAŠPERJA MEDVOZA

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, KMN Levi devžej, g. župniku za poslovinne besede in vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti.

Žaljuči: mama, oče, brat Miha in drugi sorodniki.

ZAHVALE

Ob smrti naše drage mame, babice in prababice

MARIJE KOTNIK – Kanovnikove mame,

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem za darovano cvetje, izraze sožalja in vsem, ki so jo pospremili na njeni zadnji poti.

Hvala tudi gospodu župniku za opravljeni obred, Rožini Oto za izrečene poslovinne besede ter pevcem Vresa za zapete žalostinke.

Vsi njeni

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in dedija

FRANCA RAMŠAKA

se prisrčno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje ali za maše in nam ustno ali pisno izrekli sožalje. Zahvaljujemo se ZZB Ravne za izkazano čast, tov. Poriju za poslo-

vinne besede, praporščakom, posebej še g. duhovnikom za opravljeni obred, pevcem in pihalnemu orkestru Železarne Ravne.

Prav tako se zahvaljujemo sodelavcem RUVZ – Območna enota Ravne, OE ETS, podjetju d.d. Stroji in TP Korotan – sodelavkam Tkanine in Manufakture. Vsem, ki ste sočustvovali z nami, iskrena hvala.

Žaljuči: žena Helena in otroci z družinami

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi naše drage žene, mame in babice

JOŽICE MOČNIK

z Raven na Koroškem se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam kakorkoli pomagali in bili z nami v trenutkih bolečine ter slovesa.

Posebna hvala govorniku Ivanu Globočniku za ganljive besede, g. kaplanu za opravljeni obred in tolažilne besede, Pihalnemu orkestru ravnenskih železarjev, dr. Nego-

BRANJE

ŠPANSKA POEZIJA 20. STOLETJA

Miguel de Unamuno

SPANJE SPOMINA V POZABI

Spanje spomina v pozabi,
pozabe v spominu,
in kakor v maternici se izgubljam
in tam izgubljen se več ne rodim.
Blagoslovljena prihodnost moja pretekla,
večen jutri v včeraj;
ti, vse, kar je bilo prelito v večnost,
moja mati, moja hči, moja žena!

Antonio Machado

IZ OTROŠKIH LET

Pusto in mrzlo zimsko
popoldne. Učenci se učijo. Enoličnost
dežja za okni.

Pouk. Na steni
slika bežečega Kajna
in mrtvega Abela
zraven karminastega madeža.

Z gromkim in votlim glasom
rohni učitelj, starček
v ponošeni suknji, ves vel in suh,
s knjigo v roki.

In ves otroški zbor
prepeva lekcijo:
»tisočkrat sto, sto tisoč,
tisočkrat tisoč, milijon.«

Pusto im mrzlo zimsko
popoldne. Učenci
se učijo. Enoličnost
dežja za okni.

Leon Felipe Camino

VSE BAJKE POZNAM

Mnogočesa ne vem, to drži.
Le o tem govorim, kar sem videl.
Videl pa sem:
Da zibko človekovo zibljejo z bajkami...
Da človekov jok oblagajo z bajkami...
Da človekove kosti zagrebejo z bajkami...
In da je strah človekov...
izumil vse bajke.
Le malokaj vem, to drži.
In vendar so uspavali me z vsemi bajkami...
In vse bajke poznam.

Manuel Altolaguirre

VRT

Ves vrt kakor telo
v vročici. Dobro usklajeni
zeleni rastlinski udje!
Voda v tleh, ki ustvarja-
bolna od zmede
ločena od sebe same – blato.
Vrt čebel in dišav
brez steza in prehoda.
Tja stopiti je ostati,
tako kakor ostanemo
v knjigi, ali zmečkani med
dvema ali več rastlinami.

Manuel Altolaguirre

ČLOVEK

Naš okus meri sol,
naše uho meri drgetanje,
naša roka meri toploto,
moje oči merijo tvojo odsotnost.
To pomeni biti človek: meriti
za koga vse to računanje
razdalij? Za koga
to deljenje datumov.

Andres Trapiello

ŠE ENKRAT ME POGLEJ

Še enkrat me poglej. Mah mi je obrasel ustnice
in v hudih zimah me obiskuje sneg.
Sedi, popotnik, semkaj k meni.
Kadar dež ruje srebrnkaste
vence kamna in na cipresi
molče umira popoldne, se spominjam
samo tebe. Ampak ti si daleč.
Pojdi s svojo roko čez moje ime in odstrani
rumenkasto listje, ki ga pokriva,
in suhe cvetove teh starodavnih
rož. Potlej me pokličiči in mi povej
ali ga je veter teh dobrih izbrisal,
ali še vedno trepeče v zraku
kakor zeleni rožmarin.

Luis Cernuda

NEVADA

V državi Nevada
imajo železne ceste imena ptičev.
Polja so iz snega
in iz snega so ure.
Presojne noči
odpirajo sanjane luči
nad vodami ali nad čistimi strešniki
z voščilnicami za praznik.
Solze se smejejo.
In žalost perutnice
za perutnice, kot vemo,
dajejo nestalno ljubezen.
Drevesa objemajo drevesa.
Pesem poljublja drugo pesem.
Po železnih cestah
hodita veselje in bolečina.
Zmeraj pa leži zaspan sneg
na drugem snegu, tam v Nevadi.

Rafael Alberti

ODPRL SE JE CVET OSATA

Odprl se je cvet osata
in polje se je razsvetlilo.
Konji so se vrnili.
Vse se je prižgalo.
Krave svetlobe so se pasle
po bohotni travi žarenja.
Z reke so se vzdigovale ladje
sonca.
Iz mojega srca, ki je žarelo
drugo srce.

Vincent Aleixandre

MRTVI

Pod zemljo dan
temni. Redek ptič
visoko zgoraj v drevesu, ki poješ za mrtvega.
Pod zemljo spim
kakor druga korenina drevesa, ki si ga sam gojim.
Nisi težko, mogočno in strašno drevo, ki moliš v zrak,
rojeno iz mojih prsi z neučakanim zelenjem,
da bi se pokazalo in odprlo v smejočih se vejah,
kjer poje ptič, ves živ nad mojimi prsmi.

Lepo svetlo življenje drevesa, živečega
na isti zemlji, ki je nekoč bila človek.
Popolno telo, ki še živi, ne spi, nikoli ne spi.
Danes čuje v svetlem drevesu, ki ga sonce žareč preseve

Nisem spomin, prijatelji, ne pozaba. Vesel vstajam,
lahak, šumim skozi deblo v življenje.
Prijatelji pozabite me. Moj vrh zmeraj poje,
lahak v prostoru pod neizmernim nebom.

Jose Augustin Goytisolo

NAPISANO V OROPESI

Sinovi teme,
glejte
polja. Glejte, kako
zapuščena leže
pod soncem.
Čakajo
drugih rok, drugega,
vrednejšega znoja.
Imajo
pravico do upanja.
Vendar jih dobro pogledajte
sedaj.
Njihova gruda
bo vaša gomila
in nad njo
bodo drevesa pozdravljala
veter,
ko boste vi
samo še
zgodovina.

Federico Garcia Lorca

ZORA

Zvonovi Kordove
v jutranji zarji.
Zvonovi ob svitu
v Granadi.
Slišijo vas vsa dekleta,
kar jih tarna
ob nežni žalostni soleti.
Dekleta mlada
iz Andaluzije gornje
in spodnje.
Deklice Španije
z drobno nožico,
ki jim krila frfotajo
in so z lučmi napolnile
razpotja prašna.
O zvonovi Kordove
v jutranji zarji,
o zvonovi svita
v Granadi!

(Iz knjige: Antologija španske
poezije 20. stoletja. Ljubljana,
Cankarjeva založba 1987)

Izdaja Delavski svet Železarn
Ravne kot mesečnik v na-
kladi 6800 izvodov. Ureja ure-
dniški odbor: Andreja Cibron,
Marjan Gerdej, Marjan Kolar,
dr. Tone Pratkanar, Sonja
Smolar, Maks Večko, Mirko
Vošner.

Uredništvo: glavni in odgovor-
ni urednik Marjan Kolar, no-
vinarki Helena Merkač in
Mojca Potočnik, tajnica Jelka
Jamšek.

Tel. 21-131, urednik int.
6753, novinarki 6304.

Tisk: Grafika Prevalje

Glasilo je po 7. točki 1. odst.
člena Zakona o obdavčenju
proizvodov in storitev v pro-
metu (Uradni list SFRJ, št.
33/72), prosto plačila pro-
metnega davka.